



10879

I

Mag. St. Dr.

P



10879

1. f.



RU

C

N

Juv

Pro

L

OP

xx3

# RUDIMENTA GEOGRAPHICA,

S I V E

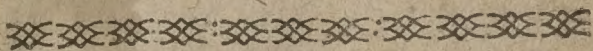
Brevis, facilisque  
METHODUS  
Juventutem Orthodoxam  
notitiâ Historicâ  
imbuendi,

Pro Gymnasiis SOCIETATIS JESU.

*Auctore*

*Ejusdem Societatis Sacerdote.*

OPUSCULUM QUINTUM



LEOPOLI

Typis Collegii Societatis JESU

Anno Domini 1746.



# P R Æ F A T I O.

**C**um Geographia alter Historiæ sit oculus, ne parum lucis afferat Pœsi, quantum hoc Opusculum Geographicum eorum potissimum usu destinandum censuimus, qui in Gymnasii nostri quarta Classi sunt adscripti, ac proinde Historia simul ac Pœtica peculiarem dant operam. Equidem haud desunt, hoc præsertim tam erudito seculo, Libri & Institutiones Geographicae omnibus sanè numeris absoluta. Verùm ob id ipsum ad tyronum captum minùs sunt accommodatæ. In prima tamen Opusculi hujus parte Quæstiones quasdam Mathematicas de Geographia præmittendas duximus; non ut in eis enodandis accuratiusque excutiendis multum laboris ac temporis panant Discipuli; sed ut rudè saltem rerum istarum notitia imbuti, quæ in altera ejusdem Opusculi parte proponuntur, faciliùs possint comprehendere. Plurima porro hîc prætermittuntur, quæ alii Geographi fusè recensent, ne Pœtæcos tyrones, pluribus alioquin occupationibus scholasticis distenti, nimia rerum mole obruantur. Unde quod aliàs semel atque iterum præfati sumus, hîc denuò juvat repetere, nimirum Opuscula hæc nostra omnia nil nisi Rudimenta ac Progymnasmata quædam esse, quibus Juventutem nostram Gymnasticam ad decretiore Academiae certamina præparamus atque instruimus.

BIBLIOTHECA

VNIV.



AGELL

CRACOVENSIS

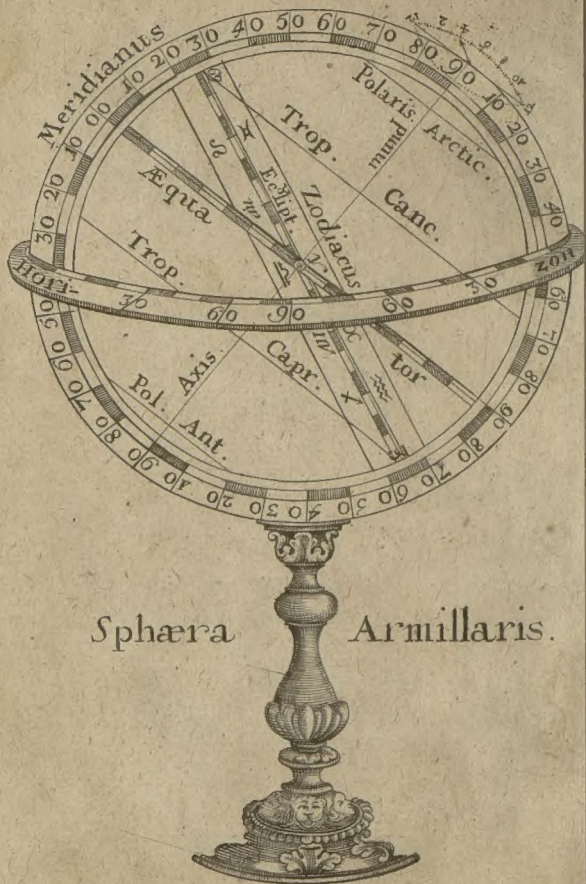
108791

Rudi-

Luna ☾ Sol ☼ Venus ♀ Mercurius ☿  
Mars ♂ Jupiter ♃ Saturnus ♄

Ex Libris M. Nepomuceni Prawdzic  
Craboski Phil. Dris.





Sphæra

Armillaris.

De Gl

Geog  
descript  
2. Ec

Cosm  
dam hu  
nempe o

Instru  
circulis,  
fluxu, c  
referens

Filipowicz





# Rudimenta Geographica.

## P A R S I.

### De Globo.

#### C A P U T I.

De Globo ejusque partibus generatim.

1. *Quid est Geographia?*

Geographia à terra & scribo nomen trahens descriptio terræ est.

2. *Ecquod Geographiam inter & Cosmographiam discrimen?*

Cosmographia non terram tantum, sed mundum hunc aspectabilem universum, quidquid nempe cœli terræque ambitu continetur, describit.

3. *Quid est Sphæra armillaris?*

Instrumentum est mathematicum ex variis circulis, armillarum instar artificiosè inter se inflexis, coagmentatum, cœlum simul, terramque referens.

4. *Quid est Globus artificialis?*

Est effigies quædam Globi naturalis, seu terrestris, seu sideris.

5. *Quot circuli primarii in Sphæra aequæ ac Globo utroque numerantur?*

Decem, sex nempe maximi sive majores & quatuor minores.

6. *Quinam majores sex?*

Æquator, Horizon, Meridianus, Zodiacus, Colurus Equinoctialis & Colurus Solstitialis; quod duo tamen ad institutum nostrum minus sunt scitu necessarii. Omnes hi circuli dividunt Globum in duas partes æquales.

7. *Quinam minores quatuor?*

Duo Tropici, & totidem Polares, qui Globum in duas secant partes inæquales.

8. *Quot gradus circulus quivis complectitur?*  
Trecentos & sexaginta.

*Quid quadrans est? quid semicirculus & Hemisphærium?*

Quadrans quarta circuli pars est. Semicirculus sive Hemicyclus est circulus dimidiatus, Hemisphærium autem dimidium sphaeræ.

10. *Quid est centrum?*

Est punctum in sphaera aut circulo medium à quo omnes lineæ ad peripheriam ductæ sunt æquales.

11. *Quid est Diameter? Quid Semidiameter?*

Diameter à metior; est recta quæcunque linea per centrum ducta, & in utraque circuli super-

cie



cie terminata, cujus dimidium dicitur Semidia-  
meter.

12. *Quid sunt lineæ & circuli paralleli?*

Qui æquali undique spatio abs se invicem distant.

13. *Quot sunt circuli paralleli in globo?*

Quamquam plurimi hujusmodi circuli descri-  
bi possint; ad confusionem tamen vitandam o-  
ctoni ab Æquatore ad Polum Arcticum, totidem-  
que ad Antarcticum per denos quosque Meridi-  
ani gradus duci solent, ut gradus eò distinctius  
numerari, indeque terræ latitudo dignosci possit.

14. *Cur Globi figura rotunda est?*

Quia terra, quam representat, pariter rotun-  
da est.

15. *Unde verò constat. terram esse rotundam?*

Ex eclipsibus præcipuè Lunaribus, ubi terra  
umbram rotundam projicit in Lunam, id quod  
fieri haud posset, nisi terra pariter rotunda esset.

16. *Cur montes præcæli nil obstant terræ  
rotunditati?*

Quia hi, cum toto terrarum orbe comparati,  
sunt instar arenularum, Globo adhaerentium.

17. *Quid sunt Poli & Axis mundi?*

Cum corpora cœlestia motu continuo & velo-  
cissimo ab Oriente in Occidentem quatuor &  
viginti horarum spatio circumagantur, necessa-  
rio meridiem ac septentrionem versùs duo de-  
bent esse puncta immobilia, in quibus tanquam  
cardinibus cœli machina circumvolvatur. Hæc  
puncta sive cardines vocantur Poli à verbo. Li-

nea porro ab uno Polo ad alterum imaginatione nostra per terræ centrum traducta, vocatur *Axis mundi*, sicut enim rota circum axem, ita cœlum circum lineam illam imaginariam vertitur rotaturque, terra semper manente immota.

18. *Quot sunt Poli?*

Duo, Arcticus ab *ursa*, sive Borealis, & Antarcticus sive Australis. Ille semper supra, hic semper infra nostrum Horizontem fixus haret.

## CAPUT II.

### De Æquatore & Zodiaco.

1. *Quid est Æquator?*

Est circulus maximus, ab utroque Polo æqualiter, hoc est, gradibus nonagenis distans, Globumque in duo hemispheria, Boreale & Australe dividens. Dicitur quoque *Æquinoctialis*, quia sole Æquatorem attingente, dies noctibus sunt æquales. Hunc nantæ *lineam* appellant.

2. *Quid est Zodiacus?*

Zodiacus ab *animal*, est latus ille circulus in Sphæra, ex obliquo bis intersecans Æquatorem, à quo ex una parte septentrionem versus usque ad Tropicum Canceri, ex altera versus meridiem usque ad Tropicum Capricorni declinat.

3. *Quid est Ecliptica?*

Est circulus per medium Zodiacum ductus, qui etiam *orbita* seu via Solis dicitur, quia per hunc Sol quotidie uno prope gradu ab Occidente

dente C  
decim 2  
trecent  
horis ab  
quia in  
in cade

Sunt A  
Libraq  
Prior  
lia. Ex  
mini.  
mnalia,  
lia, C-p

Tame  
Globo  
leant; t  
Ac Zodi  
dines, d  
menta,  
quorund  
ob ocul

Est cir



dente Orientem versus progreditur, donec duodecim Zodiaci signa peragendo cursum annum trecentis sexaginta quinque diebus & sex ferme horis absolvat. Ecliptica porro dicitur à *descriptio*, quia in hac sunt eclipses Solis & Lunæ, quoties in eadem sibi vel occurrunt, vel opponuntur.

4. *Quenam duodecim illa signa?*

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo, Libra; Scorpius, Arcitenens, Capricornus, Amphora, Pisces,

Priora sex dicuntur Borealia, posteriora Australia. Ex his signa verna sunt Aries, Taurus & Gemini. Æstiva Cancer, Leo & Virgo. Autumnalia, Libra, Scorpius, & Arcitenens. Hyemalia, Capricornus, Amphora & Pisces.

5. *Cur Zodiacus in Globo quoque terrestri describitur?*

Tamentis & hic & alii circuli in cœlesti potius Globo mente & cogitatione nostra describi soleant; tamen terrestri quoque Globo respondent. Ac Zodiacus quidem hyemis ætatisque vicissitudines, dierum ac noctium incrementa aut decrementa, item ubi, quo, quantoque tempore Sol quorundam populorum vertici recta incumbat, ob oculos ponit &c.

C A P U T III.

De Meridiano.

I. *Quid est Meridianus?*

Est circulus maximus, qui per utrumque Polum

transiens, Aequatorem ex transverso intersecat, orbemque in duo hemisphaeria, Orientale nempe & Occidentale aequaliter dividit. Dicitur Meridianus, quod Sol diurno motu ab ortu in occasum tendens, ut primū attigerit hunc circulum, omnibus sub eodem Meridiano Boream vel Austrum versū positīs, meridiem afferat.

2. *Qua ratione & cur Meridianus mobilis est?*

Licet in Globo aeneus ille circulus perstet immobilis; tamen si Globus vel tantillum Ortum aut Occasum versū moveatur, alius continuū erit Meridianus, ut proinde quot in Aequatore puncta, tot possint esse Meridiani, quorum omnium vices obit immobilis ille circulus.

3. *Quot meridiani Globo inscribi solent?*

Sex & triginta per denos quosque Aequatoris gradus ducuntur, quorum unus dicitur *Meridianus primus*; quia ab hoc initium sit numerandi gradus longitudinis, ab Occidente Orientem versū. Hunc alii per Insulas Azores, alii per Hesperides sive Promontorii vizidis, alii per Insulas Canarias, Tenerifam, Palamam, vel Ferri &c. ducunt.

4. *Quid est Circulus horarius in Sphaera vel Globo?*

Est parvulus ille circulus meridiano infixus, inque horas bis duodenas distributus cum indice mobilis, qui si ritè spectetur, monstrat, quota ubique terrarum sit hora.



# C A P U T IV.

## De Horizonte.

### 1. *Quid est Horizon?*

Horizon à *desino*, *termino*. est circulus maximus, universam mundi sphaeram ita dividens, ut alterum hemisphaerium super terram exstet, alterum sub terra condatur. Et hunc in Globo exhibet latus ille circulus ligneus, totum globum ambiens, cui inscribi solent 32. Venti, ac proinde omnes Plagæ mundi: item Calendarium Romanum & 12. signa coelestia, in tricenos singula gradus distributa, ut inde inquiri possit, quoto in gradu ejusque signi Sol qualibet die assignata consistat.

### 2. *Quid præcipuum Horizonti officium?*

Ortum & Occasum Solis, ac proinde dierum & noctium quantitatem & varietatem ostendit.

### 3. *Quid nominis est Zenith & Nadir?*

Zenith nomen Arabicum latinis est coeli punctum, cujusque vertici recta incumbens. Nadir contrâ est punctum è diametro oppositum, Antipodum cervicibus imminens. Illud vocari quoque solet *punctum verticale*, hoc punctum *pedale*.

### 4. *Cur Horizon circulus est mutabilis?*

Sicut Meridianus æneus omnium meridianorum, ita Horizon ligneus in Globo vicem supplet omnium Horizontium, qui ad minimam loci mutationem pariter mutantur non quidem  
physi-

physicè. & ad oculum, sed mathematicè & secundum rationem. Unde duplex est Horizon, sensibilis sive apparens & intelligibilis sive verus. Prior est omnis ille terræ cœlique tractus, qui in parenti campo undique in oculos incurrit, ita ut cœlum terræ circumcirca adhærere videatur, Posterior est circulus ille maximus, qui imaginatione nostra per centrum terræ transiens totam mundi sphaeram in duo hemisphæria superius & inferius dividit.

## C A P U T V.

### De Tropicis.

#### 1. *Quid sunt Tropici?*

Sunt circuli minores, ab Æquatore tres & viginti gradus cum 30. minutis distantes, ultra quos sol nunquam progreditur; sed ut primum illuc pervenerit, in x cursum sistens retrorsum se convertit; quamobrem Tropici, à Græco verbo *verto* vocantur.

#### 2. *Quot sunt Tropici?*

Duo, Tropicus nempe Cancræ sive æstivus, & Tropicus Capricornæ sive hybernus

#### 3. *Quis cursus Solis annuus?*

Ineunte vere annoque Astronomico, trium mensium spatio ab Æquatore Septentrionem versus Sol progreditur ad Tropicum Cancræ, ab hoc totidem mensibus regreditur ad Æquatorem, indeque tertio trimestri Austrum versus ad Tropicum Capricornæ, à quo quarto trimestri revertitur ad Æquatorem & principium Arietis.



## C A P U T VI.

### De Circulis Polaribus.

#### 1. *Quid sunt Circuli Polares?*

Sunt duo circuli minores, tribus & viginti gradibus & 30. minutis à suo quisque Polo distantes, quorum alter, qui Polam Arcticum ambit, Arcticus sive Borealis, alter verò, qui Polo Arctico opponitur, Antarcticus sive Australis appellatur.

#### 2. *Num hi, aliqui circuli à nobis descripti re ipsa in calo terrave inveniuntur?*

Minimè; sed sola ratione & imaginatione eos concipimus.

#### 3. *Quem in finem iidem fuere excogitati?*

Ut eorum adminiculo Globi partitionem facilius animo concipere possimus & comprehendere.

## C A P U T VII.

### De quatuor mundi cardinibus sive plagis.

#### 1. *Quenam quatuor plagæ seu cardines mundi?*

Oriens, Occidens, Septentrio, & Meridies, quas omnes Æquator & Meridianus in Horizonte designat. Oriens quoque dextra, & Occidens læva mundi plaga à Geographis appellatur.

#### 2. *Quæ plagæ intermedia?*

Hæ quaternis illis plagis cardinalibus interjacent, unque universim duodetriginta, è quibus indem quatuor præcipuè attendi debent, Oriens

nempe



nempe & Occidens æstivus, ubi Sol in Solstitio æstivo oritur & occidit. Oriens item & Occidens hyemalis, ubi Sol in Solstitio hyemali oritur & occidit. Omnibus his plagis respondent venti, quorum quatuor Cardinales & 28. intermedii, universim 32. numerantur.

## C A P U T VIII.

### De Longitudine & Latitudine locorum.

1. *Quid est latitudo loci?*

Est distantia loci ab Æquatore versùs Polum Arcticum, vel Antarcticum. Illa Borealis, hæc Australis est latitudo.

2. *Quid est longitudo loci?*

Est distantia cujusque loci à primo Meridiano ortum versùs usque ad Meridianum loci.

3. *Unde initium ducitur numerandi gradus Latitudinis & Longitudinis?*

1. Gradus Latitudinis numeramus in Meridiano, incipiendo ab Æquatore Polum versùs. 2. Gradus Longitudinis. numeramus in Æquatore, incipiendo à primo Meridiano, & ab Occidente Orientem versùs progrediendo.

4. *Undenam appellatio Latitudinis & Longitudinis?*

Licet Globus per se nec Latitudinem habeat, nec Longitudinem, quia tamen spatium terræ nobis cognitæ occasum inter & ortum à Lusitania per Europam & Asiam ultra Sinas protentum lon-

longius est, quàm alterum, ab ultimis Sueciæ finibus ulque ad extremam Africæ oram meridiem versùs porrectum, ideo illud *Longitudinem*, hoc verò *Latitudinem* appellabant veteres.

5. *Quid est elevatio sive altitudo Poli?*

Est Poli ab Horizonte distantia, quæ semper latitudini loci æqualis est; nam quot gradibus vertex loci, ab Æquatore, totidem Polus ab Horizonte distat.

6. *Quæ Poli altitudo sub Æquatore habitantibus? Et quid est sphaera recta?*

Illiis nulla esse potest Poli altitudo, cùm uterque Polus Horizonti incumbat, ac proinde neuter attollatur. Atque hic situs Globi sphaera recta appellatur, quando nempe uterque Polus Horizonti, & Æquator vertici incumbit.

7. *Quam Poli altitudinem haberent, si qui sub Polis ipsis habitarent? Et quid est Sphaera parallæla?*

His summa esset altitudo Poli, utpote qui recta vertici immineret; Æquator autem & Horizonti ibi concurrerent, essentque parallæli, ac proinde Sphaera parallæla.

8. *Quam demum Poli altitudinem habent, qui neque sub Polo, neque sub Æquatore, sed utrique obliquè interjacent? Et quid est Sphaera obliqua?*

His alià atque alià est Poli altitudo, prout nempe à Polo minùs, magisque sunt remoti. Quò propinquior autem regio quædam polo est, &

major ibi est altitudo Peli. Omnis porro hic  
Globi situs Sphæra obliqua dicitur.

## C A P U T IX.

### De Zonis.

#### 1. Quid sunt Zonæ?

Sunt spatia quædam, seu circuli lati, Æqua-  
tori paralleli, inter 2. Tropicos & Polares circu-  
los comprehensi, quibus veluti cingulis & fasciis  
totus Globus terrestris circumdatur & cingitur.

#### 2. Quot sunt Zonæ?

Quinque à Geographia numerantur. Duæ  
frigida, Septentrionalis & Australis. Duæ tem-  
perata, itidem Septentrionalis & Australis, & una  
torrida.

#### 3. Quot sunt Zonæ frigida?

Quæ inter circulos Polares & Polos ipsos lo-  
cata, ob Solis diurnam absentiam, & remotio-  
nem nimiam immodico frigore vexantur.

#### 4. Quæ sunt Zonæ temperata?

Quæ Tropicos inter ac Polares circulos quasi  
in medio frigus inter & calorem posita sunt, un-  
de & temperata dicuntur.

#### 5. Quid est Zonæ torrida?

Est spatium inter duos Tropicos comprehen-  
sum. & ab Æquatore bifidum divisum, cujus  
pars. quæ ad Septentrionem vergit, Torrida Bo-  
realis, quæ ad plagam Meridiam, Australis  
dicitur.

#### 6. Cur



6. *Cur vocatur torrida?*

Quòd continuo Solis, nunquam id spatium egredientis, ardore quasi torreri, atque idcirco à nemine inhabitari posse olim putabatur. Verùm passim à mortalibus incolitur, longioris temperie noctis, crebrisque imbris nimium calorem mitigantibus.

C A P U T X.

De diversis anni temporibus in diversis Zonis.

1. *Quæ anni tempora Zonæ torridæ incolis accidunt?*

Qui sub ipso Æquatore habitant, duas quotannis habent æstates, quia Sol bis eorum vertici incumbit, & duas quasi hyemes; quando nempe Sol versùs Tropicos recedit.

*Quænam anni mutationes in Zonis frigidis?*

Hic ob nimiam Solis remotionem perpetua ferè hyems est, frigusque ingens.

3. *Quæ anni, temporumque vicissitudines accidunt Zonæ temperatæ incolis?*

His quatuor sunt anni tempora, Hyems nempe, Ver, Æstas, & Autumnus.

4. *In qua Zona continetur Germania Polonia & Ungaria?*

In Zona temperata Septemtrionali.

5. *Quando nostris in regionibus initium est hyemis, Veris, Æstatis & Autumnus?*

Hyems initium sumit 22. Decembris, quando Sol

Sol Tropicum & signum Capricorni attingit. Ver  
autem 21. Martii, quando Sol Æquatorem &  
punctum Arietis ingreditur. Æstas verò 22. Ju  
nii, quando Tropicum & signum Cancrī; Autu  
mnus demum 23. Septembris, quando Sol ad æ  
quatorem reversus, signum Libræ subit.

## CAPUT XL

### De Climatis.

#### 1. *Quid est Clima?*

Clima ab *inclinō*, minor Zona, sive terræ spa  
tium est duobus parallelis comprehensum, in que  
dies longissimus dimidiā semper horā crescit  
Hæc porrò climata ab Æquatore ad circulos Po  
lares gradatim descendunt, ita ut inter Parallela  
extremum unius, & extremum alterius climati  
dies longissima differat semihorā. Quò propiū  
tamen hæc climata ad circulos Polares accedunt  
eò sunt contractiora; Nata clima primum 8  
Æquatori proximum gradus 8. & 25. minuta, in  
Meridiano numeranda, sequentia gradus sempe  
pauciores; postrema verò non nisi minuta aliquot,  
eaque identidē pauciora latitudine sua continent.

#### 2. *Quot sunt climata?*

Quatuor & viginti Septentrionalia, & totidem  
Australia. Cū enim ab Æquatore, ubi dies  
perpetuū est 12. horarum, usque ad circulum Po  
lare, ubi dies longissimus & 24. horarum, dies  
crescat horis duodecim sive 24. semihoris, totidem  
hodierni Geographi numerant climata. A ci  
culo

culo verò Polari ad ipsum usque Polum sex alia  
climata statui possunt, in quibus differentia non  
est semihorarum, sed mensium, ut nempe in fi-  
ne primi climatis dies longissimus sit unius men-  
sis, duorum in secundi, trium in tertii, quatuor  
in quarti, quinque in quinti, & in fine sexti,  
ive ad Polum ipsum sex mensium.

3. Undenam sciri potest, quoto sub climate  
quilibet locus situs sit.

Supputandæ erunt semihoræ. quibus dies lon-  
gissimus superat diem Equinoctialem sive 12. ho-  
rarum; si enim hunc superat semihoris octonis, uti  
in plerisq; Germaniæ, Poloniæ & Hungariæ locis,  
hic sub octavo sunt climate, si septenis, aut non-  
enis, sub septimo aut nono erunt climate.

## C A P U T XII.

### De diversis effectibus cursûs Solaris.

1. Unde dies & nox oritur?

A Solis vel præsentia, vel absentia. Quam-  
diu enim Sol supra Horizontem nostrum mora-  
tur, dies est; nox verò, quamdiu infra eundem  
delitescit.

Quantum diei noctisque spatium sub ipsis Polis?

Dies ibi sex mensium est, hocque elapso nox  
semestris ingruit.

3. Undenam tam longa dies?

Inde, quòd Sol sex mensibus supra Horizon-  
tem, qui cum Equatore ibi parallelus est, com-

B

more-



moretur, perpetuoque in orbem circumiens, se-  
signa percurrat, donec infra Horizontem se-  
mensibus latens, noctem semestrem efficiat, u-  
in Sphæra parallela ad oculum patet.

4. *Quæ dierum noctiumque diversitas in  
Zonis frigidis?*

Pro varietate climatum dies ibi longissimus  
est vel 5. vel 4. vel 3. vel 2. vel unius mensis, ut  
supra dictum est: idemque de noctibus, quæ quæ  
longiores sunt, eò dies breviores.

5. *Quàm longa dies & nox sub Æqua-  
tore habitantibus?*

His anno toto dies noctibus sunt æquales, sive  
12. horarum, uti in Sphæra recta videre licet.

6. *Quantum diei noctisque spatium sub  
Zonis temperatis?*

Varium pro varietate climatum. Sic sub cli-  
mate vicelimo quarto & ultimo ultra Sueciam  
dies longissimus est 24. horarum; apud nos verò  
sub climate octavo dies longissimus est 16. ho-  
rarum.

7. *Cur dies versùs Circulos Polares magis  
semper magisque crescunt?*

Ob majorem Poli, atque adedò Tropici altitu-  
dinem, quem ubi Sol attigerit, longissimum ef-  
ficat diem.

8. *Quid est Aurora? quid Crepusculum?*

Aurora est prima diei lux ad Orientem ante  
Solis adventum conspicua, quando Sol decem &  
octo gradibus ab Horizonte distat, eòque magis  
auge-

gescit, quò Sol Horizonti sit propinquior.  
epusculum verò est lux illa, quæ post Solis  
asum conspicua seorsim minuitur, donec tan-  
n Sole infra Horizontem decem & octo gra-  
us depresso, penitus evanescat.

9. *Quanam Ascii, Periscii, Heteroscii,  
& Amphiscii?*

ta distingui solent terræ incolæ pro diversita-  
umbræ, quam tempore meridiano projiciunt.  
ii sive umbrâ carentes sunt, qui nullam ha-  
t umbram meridianam. Tales sunt omnes  
æz torridæ incolæ, quoties Sol verticem eorû  
st. Periscii sunt, quorum umbra in orbem  
gitur. Tales forent, qui directè sub Polish-  
rent, & spheram haberent parallelam. He-  
scii sunt, qui umbram meridianam semper  
jiciunt vel versùs Boream, vel versùs Austrum.  
es sunt, qui degunt in Zonis temperatis, vel  
idis extra Polos: nam qui Boreales incolunt  
as, semper projiciunt umbram versùs Septen-  
nem; qui verò Australes, versùs meridiem.  
phiscii sunt, quorum umbræ meridiem mo-  
sunt Boreales, modò Australes, prout nempe  
nunc signa Borealia, nunc Australia percur-  
Tales sunt omnes, qui intra Zonam torridam,  
non sub ipsis Tropiciis habitant.

10. *Quanam Periæci, Antæci, & Antipodes?*

Periæci à circa & habito, sic dicti sunt, qui sub  
dem Meridiano & Parallelo habitant, ita tamen  
in Parallelo unus distet ab altero 180. gradib.

bus, & in Meridiano inter utrumque modius  
idem Polus. His idem clima, eadem Poli altitudo,  
eadem anni tempora. At quando uni meridies,  
alteri media nox est.

Antœci, quasi contrâ habitantes sunt, qui in  
eodem quidem Meridiano, sed sub diversis Parallelis  
æqualiter ab Æquatore versùs utrumque Polum  
distantibus habitant. His simul meridies & media  
nox est; at cùm dies crescunt Borealibus, Australibus  
decrescunt, & cùm ver illis, hi autumnus, cumq;  
illis æstas, his hyems est &c.

Antipodes à *contra*, & *pes*, à *terra* sunt, qui  
pedes nobis directe obvertunt, atque in eodem  
quidem meridiano, sed in diverso sunt hemisphærio.  
Hi nobiscum eundem habent Horizontem, sed  
diversam ejus faciem, & æqualem Poli altitudinem;  
sed Australem illi, nos Borealem. Cùm Sol illis  
oritur, nobis occidit, cùm illis meridies, nobis  
media nox est; cùm illis dies æstas, nobis longissima,  
nox brevissima, cùm æstas illis, nobis hyems ingruit &c.

## CAPUT XIII.

### De usu Globi.

1. *Quo pacto ritè collocandus Globus?*

1. Globum colloca in mensa aut tabula plana  
Ita ut ejus Horizon sit mundi Horizonti parallelus.  
2. Polum pro loci tui, ubi versaris, latitudinem  
attolle ab Horizonte. 3. Ita Globum colloca  
verte, ut meridianus respondeat lineæ meridianæ  
quam



edius tuam monstrat pyxis nautica, in basi Horizontis  
li altitudine; Polusque Arcticus respiciat Septentrionem,  
ni merita Arcticus Meridiem. Si desit acus magnetica  
correcta, aut alia linea meridiana in plano ducta,  
qui tueri utcumque poterit structura templorum an-  
teris Piquorum, in quibus ara summa constructa est  
rumquod orientem.

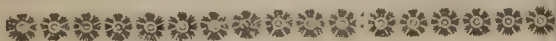
2. *Qua ratione altitudo Poli sive latitudo cu-  
tuntur Bo* *justibet loci inveniri potest in Globo?*  
ver illa Verte Globum, donec locus, cujus latitudinem  
is est & requiris, subjaceat Meridiano æneo, in quo si nu-  
unt, queraveris gradus ab Æquatore usque ad locum  
n eodem, habebis latitudinem quæsitam, simulque  
nt hemisphaerii altitudinem, quæ semper latitudini æqualis  
Horizont. Unde inventa loci latitudine, attolle toti-  
em Poem gradibus Polum ab Horizonte, locumque  
orealem bde Meridiano, & in hoc Polo Horizontem  
tum illersus numera & habebis altitudinem Poli.

3. *Quomodo inveniendæ longitudo diei?*  
Locum, cujus longitudinem scire cupis, appli-  
Meridiano æneo Globi: inde in Æquatore nu-  
era gradus usque ad primum Meridianum ver-  
is occasum [vel si à primo Meridiano nume-  
ndi initium fit, ortum versum] & habebis lon-  
gitudinem quæsitam.

4. *Quo pacto inveniendus loci Horizon  
& Meridianus?*  
Attolle Polum, prout locus datus exigit; tum  
um cum hunc subijce Meridiano, ut Globi verticem  
Meridianum cupet, & habebis Horizontem simul ac Meri-  
dianum.

2. *Qua ratione possua cognoscere, quora ubi terrarum quovis tempore sit hora?*

Locum quem incolis, colloca sub Meridiano æneo, & indicem horarium applica horæ dñe in tuo loco. Inde si scire cupis horam in plagis orientalibus, volve Globum ab oriente versus occidentem; versus orientem verò si horam quæras in plagis occidentalibus, donec locus, cui horam indagas, subiaceat Meridiano æneo. Tu enim index horarius monstrabit horam quæsitam.



## P A R S II.

*De mappis seu chartis Geographicis*

### C A P U T I.

*De Planisphærio terrestri.*

1. *Quid est Planisphærium terrestre?*

Est mappa sive charta Geographica universalis, quæ totum terrarum orbem in plano depictum exhibet.

2. *Ecquodnam discrimen Globum inter & Planisphærium?*

Ille terrarum orbem in Globo & Sphæra; istud eundem orbem in duo hemisphæria divisum, in plano sive charta ita exhibet, quasi Globus in geminas æqualiter distinctus sit partes, ambæque juxta jaceant.

3. *Quid?*

*Quid sibi volunt diversæ lineæ in Planisphærio descriptæ?*

Hæ vices subeunt circulorum in Globo descriptorum, uti sunt Æquator, ejusque Paralleli, live Æquatores secundarii 16. per denos quosque Meridiani gradus ducti: Meridianus primus, & secundarii 34. Duo item Tropici & totidem Polares. Æquator ab occasu in ortum per utrumque hemisphærium rectæ, sed crassioris instar lineæ extenditur, & in 360. gradus, quorum 180. in unum, totidèq; in altero sunt hemisphærio, dividitur, initio facto à primo meridiano. Meridianus hic ambit utrumque hemisphæriū, ita ut duo appareant Meridiani, qui tamen ita sunt considerandi, tanquam in unum coaluissent. Meridiani secundarii sunt lineæ incurvæ intra Meridiani primarii ambitum per denos quosque Æquatoris gradus ductæ versùs utrumque Polum, ubi lineæ hæ omnes concurrunt, si tabulæ sint rotundæ; non item si quadratæ. In Planisphærio porro Parallelos arctius in medio conjungi, disjungi verò in extremitate necesse est, id quod in Globo manifestè accidit.

## C A P U T II.

*De mappis Geographicis generatim.*

1. *Quid est Chorographia? quid Topographia?*

Chorographia est regionis descriptio; Topographia verò est peculiaris cujusdam loci, v. g. urbis cum jacente tractu descriptio.

2. Quid est mappa seu charta Geographica?

Est accurata situs terræ, vel ejus partium in plano & charta adumbratio.

3. Quotuplicis generis sunt mappæ?

Duplicis; aliæ enim sunt universales, quæ orbem terrarum universum depictum exhibent; aliæ particulares, & hæ vel *maiores*, in quibus majores orbis partes, ut Europa, Asia, Africa, America depinguntur, vel *minores*, in quibus vel Regionum quodpiam, aut Provincia, vel regionis duntaxat pars, tractusve aliquis delineatur.

4. Quid in mappis universalibus præcipuè attendendum?

In harum, imò & quarumcunque mapparum aspectu facies ad Polum Arcticum, sive Septentrionem, qui in superiore parte mappæ inscribitur, convertenda est; sic enim ad dextram erit ortus, ad sinistram verò occasus. Inde quoque patebit, quæ regiones cum præsentē hac comparatæ, sint orientales, quæ occidentales, Boreales vel Australes. Considerandum item, quæ regiones cis aut ultra Æquatorem, quæ ad dextram primi Meridiani; quæve ad sinistram. Dein quæ sub Zona aut climate sit quælibet Regio, quæ ejusdem latitudo & longitudo Geographica, vel etiam Physica, hoc est, quorū contineat milliaria in longitudine, latitudine, & circuitu; quæ loci hujus ab altero distantia &c.

5. Qua



5. *Qua ratione in mappis inveniendi longitudo & latitudo loci?*

Longitudinem indicant lineæ transversæ, Æquatori, aut ejusdem Parallelis respondentes, duæ ad supernam, infernamque mappæ oram ab ortu in occasum ductæ *Scale longitudinis*, quodd in iis numerantur gradus *longitudinis*, vocari solent. Quæ verò lineæ in dextro sinistroque mappæ margine à Septentrione in Meridiem, duuntur, ac Meridiano respondent, appellantur *Scale latitudinis*, sive quod idem est *elevationis Poli*.

6. *Cur mappis plerisque pyxis nautica, vulgò compassus appingi solet?*

Ut lingulæ, quæ lilii formam refert, semperque Septentrionem respicit, beneficio mappa ad quatuor mundi plagas aptari possi. Quanquam plerumque pars mappæ superior Septentrionem inferior Meridiem, sinistra Occasum, dextima, Ortum teneat.

7. *Quo pacto Regiones, earumque limites, urbes item & Pagi &c. discerni possunt*

Limites punctis indicantur; regiones verò ipsæ diversis discriminantur coloribus. Urbes turribus, nec raro castella, oppida, arces, monasteria, pagi, &c. certis quibusdam notis discernuntur.

8. *Qua ratione locorum distantia indagari potest?*

Per scalam milliarium, mappis plerisque apponi solitam,

# C A P U T . III.

## De variis dimensionibus Geographici.

### 1. Quid est Gradus?

Est trecentesima sexagesima circuli pars.

### 2. Quot milliaria Germanica continet Gradus?

Quindecim; quod tamen de gradibus in circulis maximis intellinendum; nam in minoribus, quales sunt Parallelus, Tropici &c. Gradus quilibet eo pauciora continet milliaria, quò propius circuli illi ad Polum accedunt.

### 3. Quot milliaria Germanica trecenti & sexaginta illi gradus consiciunt? Quot Ungarica?

Quinquies mille & quadringenta; tot enim milliaria totus terrarum orbis complectitur. Ungarica 3600.

### 4. Quid m liare Germanicū? quid Polonicū? quid Ungaricum? quid Gallicum? quid Italicum?

Germanicū duarū est horarū, Polonicū unius, Ungaricū triū, sesquihoræ Gallicū, Italicū ferè semi horæ. Advertendum tamen, nullam ferè gentē æquis ubique uti intervalloꝝ dimensionibus. nam sicut Germanis pro regionum diversitate milliaria alia sunt majora, alia minora, alia communia, quorum quindecim unum constituunt gradum in circulis majoribus, ita Hispanis quoque & Gallis leuæ & milliaria aliis gentibus sunt inæqualia.

### 5. Quid est quoduplex est Minutum?

Minuta alia sunt horaria, alia Geographica. Mi-

Minutu  
gradus  
millia  
ragesi  
minuta

Un  
distam  
millia  
bus lo  
7. 5

1. G  
spontu  
major  
nor qu  
itidem  
Geom  
sive f  
Stadiu  
mille p  
duplex  
mensu

Quatu  
Est qu  
Quinq  
Viginti  
Quo d

Minutum Geographicum est sexagesima pars gradus, constans dimidiâ horâ sive quarta parte miliaris Germanici. Minutum horarium est sexagesima pars horæ, quod minutum dividitur in minuta secunda, & secundum in tertia.

6. *Quomodo scola miliarium applicanda?*

Unus circini pes uni, alter alteri loco, cujus distantia quæritur, infigatur. Inde circino scalæ miliarium admoto, mox patebit, quot miliaribus locus unus ab altero sit sejunctus.

7. *Quæ sunt minores mensuræ, ex quibus tantam partibus miliare constat.*

1. Granum hordei secundum latitudinem dispositum. 2. Digitus. 3. Palmus, qui duplex est major sive *Spithama* duodecim digitorum, & minor quatuor digitorum. 4. Pes. 5. Passus, qui itidem duplex est, major sive *compositus*, qui & *Geometricus* dicitur, quinque pedum, & minor sive *simplex* duorum pedum cum dimidio. 6. Stadium. 7. Milliare Germanicum sive Italicum, mille passuum. 8. Leuca bis mille passuum, sive duplex milliare Italicum. Geometrarum memoriæ causa mensuras omnes hisce versiculis sunt complexi.

Quatuor è *granis* *Digitus* componitur unus. Est quater in *Palmo* *Digitus*. quater in *Pede* palmus. Quinque pedes *Passum* faciunt; *Passus* quoq; centum Viginti quinque *Stadium* dant: sed *Mihare* Octo dabunt *stadia*, & duplicatum dat tibi *Leucam*.

# C A P U T VI.

## De variis vocabulis Geographicis.

### 1. *Quid est Oceanus?*

Est univerſa aquarum moles, terris paſſim in-  
fuſa, orbemque univerſum immenſo propè am-  
bitu circumplectens, qui in varia maria & ſinus  
diſtribuitur.

### 2. *Quid eſt Sinus?*

Est maris pars, in terræ continentis gremium  
longiùs ſe inſinuant, quæ ſi latior ſit, amplioris-  
que accèſſûs, nec in terram longiùs procurrens  
*Baya* vulgò dicitur.

### 3. *Quid eſt Fretum?*

Est mare inter duas terras anguſto tractu de-  
current, & duo maria conjungens.

### 4. *Quid eſt Euripus ſeu vortex maris?*

Est vorago ſeu gurgis maris, ubi aqua cocleæ  
inſtar in ſe contorta, proxima quæque magno  
impetu abſorbet. Ex Euripis nominatiſſimus eſt  
Chalcidicus, Eubœam inter & Achajam, qui ſe-  
pties quotidie abſorbere & revomere undas dici-  
tur. Item maximus ille vortex ſeu Euripus ad  
Norvegiam, uti & Charybdis in freto Siculo.

### 5. *Quid eſt Boſphorus?*

Boſphorus ſive Boſporus à *bovis* & *trajectus*,  
quaſi bovis trajectus, duplex celebratur: unus  
Thracicus, qui eſt ſietum anguſtum inter Byzan-  
tium in Europa, & Chalcedonem in Aſia, quatuor  
ſtadiis patens, unde utrinque canus Gallorum,  
latra-



latratus canum, clamoresque hominum exaudiri possunt. Alter Bosphorus Cimmerius appellatur. estque fretum angustum inter Tauricam Chersonesum in Europa, & Sarmatiam in Asia.

6. *Quid est Aestuarium?*

Est quasi sinus quidam aquis marinis refertus ex inundationibus exæstuantis pelagi.

7. *Quid sunt Brevia & Syrtes?*

Brevia sunt loca maris vadosa & sabulosa, ubi congestis arenarum cumulis quasi aggere quodam naves cinguntur, mergunturque. Syrtes speciatim appellantur duo loca periculosissima in mari Africano, à *trahu*, quoniam arenam copiosam saxaque ingentia trahunt, & huc illucque transferunt & accumulunt, sic appellatae. Plures item alii scopuli in mari latentes, quibus aliis naves pereunt, Syrtes vocari solent.

8. *Quid est Portus?*

Est locus ad sinuosum maris litus à natura vel arte ita aptatus, ut inde solvi appellique navigia, atque à piratarum & hostium insidiis, coeli item marisque injuriis secunda esse possint. Locus porro, ubi naves ancoris tenentur, ac vel onerantur, vel exonerantur, *Rheede* vel *Rbayde* vulgò dicitur.

9. *Quid est continens? quid Insula, Peninsula, Isthmus Promontorium, Alpes & Pylæ?*

1. Continens est terra longo tractu alteri terræ ita cohærens, ut nullo mari se jungatur. 2. Insula contra, terra est aquis undique cincta. 3. Peninsula

sula, græcè Chersonesus, terra est, quæ aquis ita circumdatur, ut tamen aliqua sui parte continenti adhæreat. 4. Isthmus est perangustus terræ limes inter duo maria, Peninsulam cum continente vel cum alia Peninsula connectens. 5. Promontorium est mons in mare longius protrahens. 6. Alpes non tantum sunt montes illi præalti, qui Italiam à Gallia Germaniaque separant; sed ii quoque omnes, qui tractu continuo per totam propemodum Europam brachia quasi exporrigunt, variaque à variis regionibus trahunt nomina. 7. Pylæ à Porta sunt angustæ montium fauces sive aditus.

10. *Quid est littus? quid ripa?*

Littus sive ora est terra mari adjacens, quæ fluvibus alluitur; Ripa verò est terræ extremæ ora, quæ utrinque flumine alluitur. Littus propriè de mari dicitur, sicut Ripa de fluminibus.

11. *Quid est fons, torrens, fluvius, lacus, stagnum et palus?*

1. Fons est aqua scaturiens, ac velut saliendo aut ebulliendo è tellure prorumpens. 2. Torrens est aqua magno fluens impetu è copiosis aut diuturnis imbribus vel soluta nive nascens, & nonnunquam propè deficiens. 3. Fluvius est aqua jugiter decurrens fluensque, è pluribus rivis ac torrentibus collecta. 4. Lacus est aqua quiescens ex pluribus in fundo scaturiginibus, aut etiam rivo vel fluvio interfluente, perennibus

lym-

5. Stagnum est minor lacus. Palus est aqua quiescens, cœnosa, putridaque pluviis ut plurimum, nivibusque aut tenuioribus fontibus & rivullis collecta, ac subinde, sic præsertim æstate evanescens.

12. *Quid sunt Ostia?*

Sunt fluviorum exitus, per quos in mare vel in mare etiam fluvium exonerantur.

## C A P U T V.

### De Globi terraquei divisione.

*Quasnam in partes orbis terrarum dividitur?*  
In terram & aquam. Terra rursus dividitur in duas prægrandes Insulas, quarum quæ in ænispærio dextrum occupat hemisphærium, totus orbis, sinistrum, novus orbis appellatur.

2. *Quas in partes orbem veterem divisere antiquiores Geographi?*

In tres, Europam nempe, Asiam & Africam. Quasquam ex his ipsis & Regionibus, & Insularum maria complura id temporis incognita prorsus erant, quæ posterorum solers detexit industria. Sed & hac nostra ætate novi æquæ ac veteris orbis regiones non paucæ, præsertim, quæ æquæ Polo circumjacent, nobis adhuc sunt notæ.

3. *Quod novo orbi nomen?*

Hic à Christophoro Columbo Genuensi 1492. primum detectus, ac postea Americo Vesputio orientino, qui magna ex parte eandem illustravit America est appellatus.

4. *Quem situm quatuor hæ orbis partes oblinent?*  
Europa Septentrionem, Asia Orientem, Africa Meridiem, America Occidentem spectat.

## CAPUT VI.

### Divisio Aquarum.

1. *Quas in partes dividitur Oceanus?*

Hic à quatuor orbis plagis, dein etiam à variis quas alluit. regiopibus varia trahit nomina.

2. *Quid est Oceanus Septentrionalis sive Glacialis?*

Qui ad Septentrionem recedens vehementer frigore congelascit.

3. *Quid est Oceanus Orientalis, Eous, sive Indicus?*

Qui Orientem versus ultra Asiam & China porrigitur.

4. *Quid Oceanus Australis sive Æthiopicus?*

Qui Æthiopiam partemq; Africae Australem alluit.

5. *Quid est Oceanus Occidentalis sive Atlanticus?*

Qui ultra Hispaniam & Lusitaniam Occidentem versus procurrat, nomenque trahit ab Atlantide monte maximo, qui ab ea Oceani parte per totam Africam se extendit.

6. *Quid est Mare Pacificum, vulgò Mar del Zur?*

Quod Asiam inter & Americam & terram Australem incognitam. sive Magellanicam interfluit ab Hispanis *Mar del Zur*, id est, Mare Australe & Pacificum à fluctuum placiditate nominatur.

7. *Quid*



Quid est *Mare Septentrionale*, vulgò *Mar del Nord*?

Quod Americam inter, Europam & Asiam, ad Equatorem usque protenditur.

8. Quid est *Mare Gallicum, Germanicum, Hybernium, Indicum &c.*

Diversæ sunt Oceani partes, quæ à regionibus, quas alluunt, sic appellantur.

9. Quid est *Mare Mediterraneum*?

Pars est Oceani Atlantici, qui à Solis occasu per fretum Gaditanum irrumpens inter Europam, Africam & Asiam medius quasi diffunditur, unde *Mare Mediterraneum & Internum* dicitur.

10. Ubinam *Mare Nigrum, sive Pentus Euxinus*?

In Turcia Europæa Asiam versùs, in quod Danubius se evolvit. Dicitur *Nigrum* ob perpetuas ferè nebulas mari huic incumbentes.

11. Ubinam *Mare Album*?

Septentrionem versùs ad extrema Moscoviæ littora: quo nomine Barbari etiam *Mare Euxinum* appellant ad distinctionem Maris nigri, sive Ponti Euxini.

12. Ubi *Mare Rubrum, sive Erythraum*?

Ægyptum inter & Arabiam, sinu idcirco *Arabicus*, sive *Mare Rubrū* dictū, vel ob rubras arenas; vel à Rege Erythro, in Insula Ogyri ibidem seculum; vel potius ob rubram plantam, quam Æthiopes *Zuph* vocant, in mari hoc copiosissimè terminantem.

13. Quid est *Archipelagus*?

Est mare plurimis insulis interceptum, quale est

est 1. *Ægæum*. 2. *Mexicanum* ad insulas *Antilla*.  
3. *Archipelagus S. Lazari* ad insulas *Marianas*.  
Ad insulas *Maldivas*, quarum incredibilis nume-  
rus in mari *Indico*.

14. *Quid est Propontis sive Mar di Marmora?*

Est mare illud, quod ab *Hellesponti* angustie  
sive frecto *Dardanellarum* ad *Thracicum* usque *Bo-*  
*phorum* protenditur. Dicitur *Propontis* ab *ant*  
& *mare*, quasi vestibulū *Ponti Euxini*. Hodie *Ma-*  
*di Marmora* ab adjacentē insula & urbe *Marmo-*  
*ra* appellatur.

15. *Ubinam Mare Caspium, sive Mar de Sala?*

*Mare Caspium* sive *Hyrceanum* (ho die *Mar a*  
*Sala*, & *Mar de Bachu*, item *Mare clausum*) *Per-*  
*siam* inter, *Tartariam* magnam, *Moscoviam* &  
*Georgiam* (vulgò *Gurgistan*) concluditur, neque  
alteri mari, nisi fortè per occultos meatus, misce-  
tur. Unde *Protopomæus* maluit lacum appellare  
eum pedibus circumiri possit. In hoc mare *Oxu-*  
*fluvius*, & *Volga* ingenti aquarum mole sese e-  
volvunt.

16. *Ubi Mare Balticum, Sinus Finnicus,*  
*Bothnicus & Livonicus?*

*Mare Balticum* (olim *Sinus Codanus*, sive ma-  
re *Orientale*) *Daniam*, *Sveciam*, *Livoniam*, *Prussi-*  
*am*, *Pomeraniam* & *Poloniam* interjacet, atque  
in tres iterum *Sinus* se diffundit, *Bothnicum* nem-  
pe, *Finnicum* & *Livonicum*. Verum hæc omni-  
clariùs ob oculos ponent mappæ *Geographicæ*, &  
quibus modo agendum.

# C A P U T VII.

## Mappa Geographica Europæ.

### 1. *Quanam sub Zona sita est Europa?*

Partem potissimam sub Zona temperata Septentrionali.

### 2. *Qui Europæ termini?*

Hanc ad Orientem Obius fluvius ab Asia; ad Meridiem mare Mediterraneum ab Africa determinat. Ad Occidentem Oceanus Atlanticus, ad Septentrionem mare Glaciale interjacet.

### *Quæ Europæ in mappa Geographica species?*

Virginis sedentis, cujus diadema Lusitania, caput Hispania, monile montes Pyrenæi, colum & pectus Gallia, brachium sinistrum Britannia magna & Hibernia, dextrum Italia. Sub lava axilla Belgium, sub dextra Helvetici foederis sunt Provincie. Reliquum Corpus est Germania, Polonia Hungaria; genua Dania, Suecia, Norvegia, toga Moscovia, syrma Turcia Europæa & Græcia.

### 4. *Qui præcipui Europæ fluvii?*

1. Tanais fluvius est Moscoviæ. 2. Lithvaniæ Borysthenes. 3. Germaniæ Danubius & Rhenus. 4. Italiæ Tiberis & Eridanus, sive Padus. 5. Angliæ Tamesis 6. Galliæ Rhodanus, Sequana & Ligeris. 7. Hispaniæ Iberus, & Bætis. 8. Lusitaniæ Tagus & Durus. Poloniæ Vistula.

### 5. *Qui Europæ montes celeberrimos?*

Præ omnibus commemorandæ sunt Alpes, quæ Italiam à Gallia & Germania sejungunt: quippe

non tantum montes Pyrenæi, qui Galliam ab Hispania separant; sed Sabaudia quoque, Valtellina, Helvetia. Rhetia, Tyrolis, ditionis Salisburgensis, Carinthia, Carniola, Styria &c. montes item Carpathii, qui Poloniam ab Hungaria & Sudetis sive Gigantei, qui Bohemiam à Silesia determinant, Alpes sunt brachia:

6. *Quid de Sylvis memorandum?*

Sicut montes, ita & sylva, licet diversis appellantur nominibus; ab Alpibus tamen omnes incipiunt, indeque continuò quasi tractu quaquaversum se propagant. Inter omnes principatum tenet Sylva Hercynia, quæ 1. ad Brisgojam & in ditione Fürstenbergensi *Sylva nigra*, 2. in Palatinatu inferiore *Ostema*, 3. in Episcopatu Bâbergensi, *Seeigerwald*, 4. inter Lohnâ & Sigâ fluvios *Werstewaldia* sive *Occidentalis*, 5. Francofurtû inter & Abbatiam Fuldentem, 6. in Principatu Grubenhagenensi & Anhaltino *Hercynia*. 7. in Thuringia *Thuringica*, 8. in Bohemia *Bohemica* appellatur &c. Hæc Franconiam ab Hassia & Thuringia, Bohemiam à Voithlandia, Palatinatu Superiore & Bavaria dispefcit, & in Moraviam, totumque ferrè Noricum, Hungariam, Transylvaniam, Valachiam, Moldaviam, Poloniam, Russiam, Moscoviam &c. porrigitur.

7. *Quot miliaribus Europa circumjcribitur?*

Longitudo ejus summa à Promontorio Sacro Lusitanæ (Capo S. Vincente) ad Obii usque fluminis ostiû milliaribus Germania circiter nongenta; lati-

latitudo.  
Pelopo  
Lappia  
Nord-  
ditur.  
8.

Euro  
fit infe  
humani  
morum  
cogativis  
9  
Decem

1. Sc  
giam &  
mus. 2  
garia, 5  
tania n  
fiidernia  
addimus  
u  
1. Bel  
baudia,  
sunt. 5.  
2. Tartar  
rozzam i  
Dividi  
tes, Penia



latitudo verò maxima à Tanaro (Capo Matapan)  
Peloponnesi promontorio ad extremum usque  
Lappiæ Norvegicæ promontorium Boreale, vulgò  
Nord-Cap miliaria amplius quingenta comple-  
ctitur.

8. *Quanam inter quatuor Orbis partes  
principatum obtinent?*

Europa, quæ licet magnitudine cæteris longè  
sit inferior; bellicæ tamen laudis gloriâ, artium,  
humanitatis & literarum culturâ, negotiationibus,  
morum ac vitæ politioris disciplinâ, aliisque præ-  
rogativis principem sibi locum jure vindicat.

9. *Quanam præcipuæ Europæ partes?*

Decem majores, octoque minores.

10. *Quanam majores decem?*

1. Scandia sive Scandinavia peninsula, Norve-  
giæ & Sueciæ complectens, cui Daciam jungi-  
mus. 2. Moscovia sive Rossia, 3. Polonia, 4. Uc-  
rania, 5. Turcia Europæa, 6. Germania, 7. Bri-  
tannia magna hoc est Anglia & Scotia, adjunctâ  
Hibernia, 8. Italia, 9. Gallia, 10. Hispania, cui  
addimus Lusitaniam.

11. *Quæ octo minores Europæ partes?*

1. Belgium, 2. Lotharingia. 3. Helvetia, 4. Sa-  
raudia, quæ Galliam inter & Germaniam sitæ  
sunt. 5. Transylvania, 6. Valachia, 7. Moldavia,  
8. Tartaria minor, quæ Poloniam & Turciam Eu-  
ropæam interjacent.

12. *Quæ alia Europæ divisio?*

Dividi hæc etiam potest in regiones continen-  
tes, Peninsulas & Insulas.

13. *Quæ Peninsulæ?*

1. Scandinavia, 2. Chersonesus Cimbrica, ubi hodie Julia & Slesvicum, 3. Chersonesus Taurica sive Tartaria Crimæa, 4. Peloponnesus sive Morea. Continentes sunt reliquæ regiones paulatim memoratæ; è quibus tamen Italia etiam inter peninsulas numerari potest.

14. *Quæ Insulæ?*

1. In Oceano sunt Anglia, Scotia, Hibernia Islandia cum minoribus aliquot. 2. In mari Batavico Seelandia, Fionia, pluresque aliæ minores. In Mediterraneo Sicilia, Sardinia, Corsica, Candia sive Creta, Balearis major, sive Majorica, Balearis minor, sive Minorica &c.

15. *Quæ Regiminis forma in Europa?*

Triplex. 1. *Monarchica*, ubi unus solus rerum potitur. 2. *Aristocratica*, ubi Optimates imperant. 3. *Democratica*, ubi plebs ipsa dominatur vel saltem ex hac deliguntur populi præfides. Siqui porro ex triplici hac classe subiectos suos populos propè ut mancipia habent, suis duntaxat rationibus, commodisque intenti, ii Tyranni appellantur.

16. *Quæ in Europa lingue usitate?*

Quatuor matrices, Græca nimirum (cujus tamen usus hodie rarissimus) Latina, Teutonica & slavonica. E *Latina* Italica, Gallica & Hispanica. E *Germanica* Suecica, Danica, Belgica & Anglicæ; à *Slavonica* verò Bohemica, Polonica, Russica &c; ortum traxere.

17. *Quæ*

17. *Quæ antiquæ Europæ divisiō?*

1. Magna Peninsula Scandinavia Sueciam & Norvegiam. 2. Sarmatia Europæa Moscoviam, Poloniam & Lithvaniam, 3. Illyricum Dalmatiam, Bosniam, Croatiam, Istriam, Forum Julium &c. 4. Scythia Europæa Transylvaniam, Valachiam, Moldaviam, & Tartariam minorem, 5. Thracia Romaniam sive Turciam Europæam, 6. Moesia Serviam & Bulgariam. 7. Pannonia Hungariam, regionesque conterminas complectebatur. Germania porro, Gallia, Italia, Hispania, Britannia &c. pristinam appellationem etiamnum retinent.

C A P U T VIII.

De novem majoribus Europæ partibus.

Exordium ducimus à Germania. Inde ad Septentrionem digressi, à Peninsula Scandinavia ad Lusitaniam usque gradum faciemus.

§ I.

De mappa Geographica Imperii Germanici.

1. *Quis hujus situs, qui terminus?*

Meditullium ferme Europæ tenet, atque ad Septentrionem mari Germanico & Baltico, ad ortum Hungariâ & Poloniâ, ad Austrum Italiâ & Helvetiâ, ad occasum Gallia & Belgio terminatur.

2. *Quæ Germania magnitudo?*

Ab occasu ortum versùs ad ducenta; à Septentrione

trione meridiem versus ad centum quinquaginta  
toto vero ambitu suo ad sexcenta milliaria Ger-  
manica complecti dicitur.

3. *Qui precipui Germania fluvii?*

Hi quatuor, Danubius, Rhenus, Albis & Ode-  
ra sive Viadrus. 1. Danubius omnium Europae  
maximus, oritur in arce Doneschingensi Eursen-  
bergicae ditionis, indeque Ulmam (ubi Ilerrâ am-  
plius hauriens patiens est) Dilingam, Donaver-  
dam, Neoburgum, Ingolstadtum, Ratisbonam  
Seraubingam, Passavium, Lincium, Viennam &c  
præterfluens, amplius sexaginta fluvij celebri-  
oribus receptis, in Pontum Euxinum se exonerat.  
2. Rhenus in monte Adula sive S. Gothardi bini  
fontibus, quorum Borealiior *Rhenus anterior*, Au-  
straliior *Rhenus posterior* nuncupatur. scaturiens  
perque lacum Acronium, qui & *Constantiensis*, *Br-  
gantinus* & *Podamicus* appellatur, suum pro-  
sequens cursum, Scaphusiam, à qua haud proce-  
distant cataractæ Rheni majores, & Lauffenbur-  
gum, ubi cataractæ minores, Basileam, Brisacum  
Argentoratam, Spiram, Wormatiam, Moguntia-  
m, Coloniam &c præterlabitur, donec in Bel-  
gio in alia atque alia divitus cornua inter are-  
narum tandem cumulos absorbetur. 3. Albis in  
Bohemiae & Silesiae limitibus nascens, Dresdam  
Misenam, Wittembergam, Magdeburgum, &  
Hamburgum præterfluit, ac demum vastissimo  
estio in Oceanum Germanicum se effundit. 4.  
Odera in Silesiae & Moraviae confinibus ortus Si-

lesiam



etiam & Marchiam Brandeburgicam rigat, inque  
Pomerania citeriore in aquarum sinum sive la-  
cum diffusus, tribus ostiis mari miscetur Baltico.

4. *Qua porrò terræ indoles?*

Frumento, vino, pascuis, pecoribus, feris, legu-  
minibus, arborum fructibus omnis generis: me-  
tallis item & mineralibus rebusque ceteris ad vi-  
tam non commodè tantum, sed delicatè quoque  
ducendam abundat.

5. *Qui Germanorum mores?*

Ad artes & scientias omnes apprimè sunt ido-  
nei, utpote ad quas nec ingenium ipsis, nec in-  
dustria deest. Typographiam, Chalcographiam,  
pulverem nitratum, bombardas, aliaque plurima  
Germani invenère. Fortitudine porò ac virtute  
bellica ita semper præstabant, ut idcirco Germa-  
ni, quasi *provisi viri* & Allemani, omnes viri fue-  
rint cognominati. Ad imitationem olim omnibus  
erat adolescentum continentis, conjugatorum fi-  
des thori inviolabilis, candor, fidelitas, sinceritas-  
que summa, & immota præcipuè in Orthodoxa  
religione constantia. Sed fidem propè superat  
Germanorum in fundandis dotandisque Templis,  
Monasteriis, Sacerdotiis, Xenodochiis, aliisque  
pietatis monumentis liberalitas & munificentia,  
quam vel saxa ipsa hodieque loquuntur. At verò  
laudes has plurimum obscuravit cum luctuosissi-  
ma illa tot millium Germanorum ab avita fide  
religioneque Orthodoxa defectio; tum incontu-  
lum prorsus peregrinas uti vestes, ita & mores

imitandi studium. Unde aliarum nationum S  
mii haud injuriâ appellari solent. qui utinam e  
rundem potius virtutes ac prærogativas, quàm v  
tia & abusus æmulari studerent.

6. *Quæ in Imperio Germanico regiminis forme*  
*Monarchica, Aristocraticæ permixta.*

7. *Quæ ibidem Religio?*

Fuit hæc inter præcipua incliyæ Germaniæ de  
cora, quod jam inde à tempore illo, ex quo no  
men dare coëpit Religioni Catholicæ, constanti  
ferè Germanâ in ead m semper permanserit im  
mota, *fidei ac labii unitus*, quoad Lutherus impi  
novarum rerum molitione confusionē plusquam  
Babylonicam & chaos horrendum iovexit. Und  
factum, ut in luctuosissima illa rerum omniur  
conversione ac perturbati one secta quoque Lache  
rana & Calviniana pluribus in locis Religionem  
Catholicam antiquissima sua statione, quam pe  
tot sæcula tenuit dejecerit.

8. *Qui Ordines, Statusque Imperii Ro-*  
*mano-Germanici?*

1. Imperator tanquam Caput. 2. Electores Sa  
ari & Profani. 3. Archiepiscopi & Episcopi. 4  
Ordinum Magistri. 5. Duces ac Principes laici  
6. Principes Abbates & Præpositi. 7. Abbates 8  
Antidites non Principes. 8 Imperii Comites, 9  
Equites & Nobiles. 10. Urbes Imperiales.

9. *Quæ In perii Germanici divisio?*

Hæc Maximilianus I. Anno 1512 divisit in decē  
nt vocant, *Circulos*, quorum tres, Austriacus nem

um S. e. Bavaricus, & Suevicus Danubio; tres, Rhena-  
 nam e. us n mirum Superior & Inferior, a c Westphali-  
 nam v. us Rheno; tres item, Franconicus, Saxoniæ Su-  
 forma. perior & Inferior Mœno, Albi & Oderâ fermè  
 aniz de. circumscribuntur. Circulum Burgundicum, quâ  
 quo no. burgundiæ antehac Comitatum, à Gallis postea  
 instanti. occupatum, & Belgii Provincias tum Batavorum  
 erit im. cefectione, tum armis Gallicis ab Imperio ma-  
 impili. nam partem avulsas, complectebatur, silentio  
 quuan. prætermittimus. Circuli hujus Director erat Hi-  
 Unde. spaniæ Rex.

I.

## Circulus Austriacus.

### 1. Quæ Regiones hoc Circulo continentur?

I. Archiducatus Austriæ, qui dividitur in su-  
 Lath. perio rem & inferiorem. Hæc infra, illa supra  
 gionem. an sum est. Mediam interfuit Danubius, cui  
 am pe. Anassius infra urbem cognominem se miscet Au-  
 0- stræ inferioris totiusque Imperii Germanici, me-  
 opes Sa. tropolis est Vienna, Imperatoris Regiâ, Archiepi-  
 i. 4. scopatu, Academiâ, propugnaculis &c. longè ce-  
 es laici. eberrima.

II. Ducatus Styriæ, in superiorem & inferio-  
 rates & rem divisus. Inferioris totiusque Ducatûs Caput  
 rates, 9. est Græcium ad Muram amnem, arc. e, propugna-  
 in der. culis, Academiâ &c. celebris. In superiore Sty-  
 us nem. ria cu Judenburgum, Seccovium Episcopi sedes,  
 pe, Mariæ Cella coelestibus favoribus & prodigiis ce-  
 lotratissima. Ducatus quoque huic, annexus est.

Com

Comitatus Cillejensis, cujus urbs primaria Cille ad Savum.

III. Ducatus Carinthiæ, superior & inferior ubi Episcopus Gurcensis & Lavantinus. Urbs princeps est Clagenfurtum.

IV. Ducatus Carniolæ, cujus caput Labacum Episcopi sedes. Memoratu dignus est Lacus Ciconicensis, ubi anno eodem & piscari & frumentari & venari licet, aquis ingruente hyeme cum magna piscium copia ex obdito profluentibus apparente verò æstate recedentibus. Huc referenda quoque sunt 1. Marchia Vinidorum, cujus caput Metolum, in Croatia limitibus. 2. Comitatus Goritienfis, cum urbe cognomine. 3. Comitatus Gradiscanus, Comiti de Althann jure beneficentiarum traditus. 4. Aquileja urbs olim percellbris, hodie in solitudinem propè redacta. 5. Tergestum Urbs Istriæ cum portu. 6. Flumen Frieme, seu Flumen S. Viti, Urbs ad sinum Carnarium.

V. Comitatus Tyrolensis, in Provinciam Austriacam, vallemque Oenantham distinctus, cujus Metropolis est Oenipontum, ubi est Academia, olim Merania Ducum Meraniæ Sedes erat. Bolsonum solemnibus nundinis, Hala salinis, officinæ Monetariæ, regio Parthenone celebris est. Sunt item in hoc Comitatu duo Imperii Principes & Episcopi, Tridentinus & Brixinensis quorum ille Tridenti, hic Brixinæ sedem habet Episcopalem.



VI. Austria Anterior sive Suevia Austriaca, ubi  
 Marchionatus Burgoviensis cum urbe cognominata,  
 & Güzburgo. 2. Comitatus Montfortensis  
 Urbs, Brigantinus item & Veldkirchenensis, quorum  
 le au urbe primaria Brigantia; hic à Veldkirchio  
 abacum nomen trahit. 3. Dynastia Nellenburgica cum  
 urbe Clerce cognominata. 4. Comitatus Hohenbergensis,  
 nomen à Rottenburgum ad Nicaram. 5. Urbs Con-  
 stantia. 6. Praefectura Provincialis Suevica, plu-  
 ribus urbes & oppida complectens. 7. Brisgoja,  
 hic refugium Caput Friburgum, urbs munitissima, ubi &  
 Academia; item Brisacum fortissimum adversus  
 2. Castellum propugnaculum. 8. Quatuor urbes Sylve-  
 3. Cores Rhénofelda, Sekinga Lauffenburgum, &  
 ure be Waldishutum, quibus accedit Comitatus Hauen-  
 percheimensis.

2. *Quis Circuli Austriaci Director?*

Imperator ipse tanquam Archidux Austriae.

3. *Qua ibidem Religio?*

Avita ubique Religio Catholica nunc floret.

*Qua alia insuper Regiones Domui Austriacae sunt subiectae?*

I. Bohemiae Regnum in decem & octo Circu-  
 lis distributum, cujus Metropolis Praga ad flumi-  
 nem Moldavam sita, sede Archiepiscopali, arce  
 regia, Academia &c. praefignis, *Triurbs* dicta,  
 quod ex Nova, Vetere, & Parva Praga consistit.

II. Moraviae Marchionatus à Moravo amne, à  
 Episcopo in duas ferè partes dividitur, nomen trahens  
 ab urbe praecipua sunt Olomutium, ubi Episcopalis  
 sedes

sedes & Academia, & Bruna à Suecis A. 1645. i  
rito conatu oblecta.

III. Silesiæ Ducatus superior & inferior in d  
cem & septem Principatus & sex Dynastias div  
sus Totius Silesiæ Metropolis est Vratislavia, u  
sedes Episcopalis, & Academia, à Leopoldo  
fundata. IV. Serviæ Regnum, cujus Metropol  
Alba Græca A. 1717. post insignem de Turcis r  
latam victoriam recuperata est cum urbibus Orf  
va, Semendria, Passarovicio &c.

V. Slavoniæ Regnum, cujus urbes præcipu  
Posega; Essechinum, Gradilca, Petrovaradinū &  
cum Comitatu Sirmienti, urbeque cognomine, u  
Episcopi sedes.

VI. Croatiæ Regnum, cujus pars etiam nu  
sub jugo Turcico gemit. Urbes præcipuæ tu  
Caroloftadium, Zagrabia, ubi Episcopi sedes &  
cademia, Castanovicium &c.

VII. Dalmatiæ Regnum, ex quo etiam Vene  
Turcæ & Respublica Ragusana sibi partem vi  
dicant. Austriacis subest 1. Urbs Senia, ubi Ep  
scopi sedes & portus ad sinum Carnarium, vulg  
Carnero. 2. Buccaris urbs, ubi portus insignis, me  
cimoniis recens destinatus.

VIII. Bosniæ Regni pars, Savi ripis edjace  
Austriæ cessit pactis Passarovicensibus. IX. In  
Hungaria. X. & Transylvania, XI. & Belg  
Austriaco infra dicetur. In Italia Austriac  
subest.

XII. Neapolitanum Regnum, quod etiam R  
gnum

num Sic  
etur, in  
decem Pr  
modum &  
duas ferè  
Neapolis,  
chiopisco  
gno Arc  
bes 1580  
XIII.  
tribus pr  
eria à tre  
dividitur  
præcipuæ  
mum.  
Vino, fru  
liæ horu  
possit.

1. 4  
Electo  
episcopu  
2. 1  
1. Du  
divisus.  
lis & Ele  
dein Burg  
cant; Elec  
Academia

645. innum Sicilia cis Pharus, seu fretum Siculum.  
 icitur, in quatuor majores atque universè in du-  
 decim Provincias distributum, regio fertilis ad-  
 modum & culta, atque ab Apennino monte in  
 duas ferè partes secta. Regni Metropolis est  
 Neapolis, urbs amplissima & frequentissima, Ar-  
 chiepiscopi & Proregis sedes. Sunt in hoc Re-  
 gno Archiepiscopatus 20. Episcopatus 107. & ur-  
 bes 1580.

XIII. Sicilia, seu regnum Siciliae trans Pharu,  
 tribus promontoriis terminatur; unde & Trinā-  
 ria à tres & summitas, promontorium, dicitur,  
 dividiturque in tres Provincias seu valles. Urbes  
 præcipuæ sunt Messina Proregis sedes, & Panor-  
 num. Utrobique Archiepiscopus Sacris præest.  
 Vino, frumento, fructibus &c. ita abundat, ut Ita-  
 liae horreum ac promptuarium jure appellari  
 possit.

II.

Circulus Bavaricus,

1. Quinam Circuli hujus Directores?

Electo Bavarus (qui & circuli Dux) & Archi-  
 episcopus Salisburgensis.

2. Quæ Regiones Electori Bavaro subiectæ?

1. Ducatus Bavarie in superiorem & in feriore  
 divisus. Superioris, totiusque Bavarie Metropo-  
 lis & Electoris sedes est Monachium ad Isaram;  
 Rein Burghusium ad Salzam, ubi Regimen, ut vo-  
 cant, Electorale, Ingolstadtium ad Danubium, ubi  
 Academia, Landspërger ad Lycum, Neo-Oettinga  
 ad

ad Oenum. Inde haud procul abest Oettinga  
 vetus, sacris pergrinationibus ad Thaumaturg  
 Deiparae statum à mille amplius annis longè la  
 tèque celebratissima. In inferiore Bavaria emi  
 nent urbes Landshutum & Straubinga cum Elec  
 torali utrobique *Regimine*, Ratisbona item, Re  
 gum olim & postea Ducum Bavariae sedes &c.  
 2. Palatinatus superior, cujus Metropolis cum Ele  
 ctorali *Regimine* est Amberga. 3. Landgravia  
 tus Leuchtenbergensis cum urbe Pfreimbda. 4.  
 Comitatus Camensis, Breitenakensis, &c. 5. In  
 Svevia, Dynastia Mindelhemienfis, Comitatu  
 Wilensteigenfis, Donawerda. urbs olim Imperia  
 lis, Weendinga &c.

3. *Quinam in hoc Circulo Status Ecclesiastici?*

I. Archiepiscopus Salisburgensis, Legatus Pon  
 tificius natus, Germaniae Primas &c. Metropoli  
 sedesque Archiepiscopi est Salisburgum, ubi &  
 Academia. II. Episcopus Frisingensis. Urbs se  
 desque Episcopalis est Frisinga. III. Episcopus  
 Ratisbonensis. cujus Dioecesis olim latè per Bo  
 hemiam protendebatur. Sedes Episcopi est Ra  
 tisbona. IV. Episcopus Passaviensis. Urbs sedes  
 que Episcopi est Passavium seu Paravia, quadris  
 riam divisa, nempe in Passavium, Instadium, Ilz  
 stadium & Oberhusium. V. Princeps, Praeposi  
 tus Berchtolsghadensis, Canonorum Regularium  
 S. Augustini, cui urbs Berchtolsghada cum adja  
 cente tractu subest. VI. Principes Antistitæ Mo  
 nasterii, ut vocant, Inferioris & superioris Ratis  
 bonae.



ione. VII. Abbates Cæsarensis, & ad S. Em-  
herami Ratisbonæ.

4 *Qui reliqui Status Seculares?*

I. Dux Neoburgicus, cujus Ducatus hinc qui-  
em juxta Danubium, ubi Neoburgum, Ducis se-  
es Lavinga, Hochstadium &c. illinc verò per  
alatinatum superiorem, ubi Schwandorfium,  
I. Ipolsteinium &c. porrigitur. II. Dux Sulzba-  
ensis è Domo Palatina Neoburgica, cujus sedes  
st Sulzbachium in Palatinatu superi- re &c. III.  
rinceps Lobkowizius, ob Comitatum principem  
ternsteynensem in superiori itidem Palatinatu.  
V. Comites, Hohenwaldekenfis & Maxleranius  
n superiore, & Ortemburgicus in inferiore Ba-  
aria. Comitatum porro Sulzbergenfem in Pa-  
atinatu superiore Comites Wolfsteynenses, nupè  
xtincti, possedere. V. Urbs Imperialis Ratis-  
bona.

5 *Quæ in hoc Circulo Religio?*

Ubique Catholica, si paucos illos exceperis, qui  
n Comitatu Ortemburgico, & Sulzbergenfi, ur-  
beque Ratisbona ab avita orthodoxaque Religio-  
ne descivèrunt.

III.

Circulus Suevicus.

1. *Qui Status Ecclesiastici in hoc Circulo?*

I. Episcopus Constantiensis, cujus Diocesis lon-  
gè olim latèque patens, hæreticorum postea ab o-  
rili Christi secessione haud parum, fuit diminuta.

D

Sedes

Sedes Episcopalis est urbs Marisburgū trans. lac  
Constantiensem. II. Episcopus Augustanus, cu  
jus sedes Episcopalis aliàs in urbe Dilinga, ut  
Academia. III. Episcopus Curienfis, magnis o  
lim abundans proventibus; qui tamen post Griso  
num à vera fide defectionem plurimū fuere ac  
cisi. Sedes Episcopi est Curia, urbs Rhætiae pri  
maria. IV. Princeps Abbas Campidunensis Ord  
S. Benedicti, qui perpetuus est Imperatricis *Archi*  
*Mareschalius*. Principis territorium est in Algoj  
circa Ilarum annem. V. Princeps Præpositu  
Elvacensis cujus est Elvacum urbs cum circum  
jacente tractu. VI. Præpositi & Abbates 1. Ord  
S. Augustini Canonici Regular: Wettenhusanus  
2. Ord: S. Benedicti Elchingensis, Gengeubacen  
sis Irisingensis seu Ursinensis, Ilinensis, Ochsenhu  
sanus, Ottoburanus, Petershusanus, SS. Udalric  
& Afæ Augustæ Vindelici. Weingartensis, Zwi  
saltensis. 3. Ord: Cisterci: Salemitanus. 4. Ord  
Præmonstr: Marchtalensis, Rodensis, Roggenbur  
gensis, Schussenriedensis, Urspergensis, Weissenau  
viensis sive Augiæ minoris. VII. Principes Anti  
stite nobilium Virginum, Buchaviensis, ad lacum  
plumarium, & Lindaviensis in Urbe Imperiali Lin  
davia. VIII. Antistite Baintensis, Güttenzellen  
sis, Heggenbacensis, & Rubromonasteriensis, Or  
dinis omnes Cisterciensis.

2 *Qui Sæculis-Seculares?*

I. Dux Würtembergicus, cujus sedes urbsque  
primaria est Sturgardia. II. Marchiones Badensi  
& Duri



Durlacensis. Badensi Marchionatus superior.  
 us, cujus urbes primariae Badena, Rastadium &c.  
 ga, ubi Durlacensi verò subest Marchionatus inferior, ubi  
 gnis o Durlacum, Pforzpermium &c. Marchionatus su-  
 Griso rior religioni adhæret Catholicæ, inferior Lu-  
 ère a teranæ, uti & Wurtembergiæ Ducatus. III.  
 ia pri incipēs Hohenzolleranus, Hechinganus, & Si-  
 as (Ord maringanus, Religionis uterque Catholicæ. IV.  
 Anbi incipēs Fürstenbergenses, Möskirchenfis & S. ū-  
 Algoi genfis, itidem Catholici. V. Princeps Oetting-  
 ep. lici nus, qui solus ex antiquissima hac familia Lu-  
 circum ro adhæret. VI. Perter Comites Oettinganos  
 a. Ord tres stirpes Wallersteiniam, Spilbergicam &  
 usanus ilderanam divisos. Circulo huic adscripti sunt  
 ubacen omites Fuggeri, Graveneggii, Hohenemssii. Ju-  
 ntenbu ngenfes sive Freybergii, Königseggii, Montfor-  
 Udric, Pappenheimii, Rechbergii, Truchsessii de  
 s, Zwi adldburg, Wolfegg, Zeil &c. VII. Urbes Im-  
 4. Ord periales Catholicæ sunt Buchavia, Buchornia, Cel-  
 genbur , Gamundia, Gengenbachium, Offenbürgum,  
 eissena ullendorffium. Rottwilla, Überlinga, Wargena  
 es Anti Willa. Mixtæ Religionis Augusta Suevia Me-  
 d lacum opolis, Biberacum, Dünckelspöhla, Kauffbura,  
 ali Lin eutkirchium, & Ravenspurgum. Lutheranæ A-  
 ncellen na, Bopfoga, Campidunum. Esslinga, Gienga,  
 sis, Orala, Heilbrunna, Ilnia, Lindavia, Memminga,  
 Iordlinga, Reutlinga, Ulma, & Wimpina.

3. *Qui Circuli hujus Directores?*

Episcopus Constantiensis & Dux Würtember-  
 cus, qui & Circuli Dux est.

Dux IV.

IV.

Circulus Rhenanus superior.

1. *Qui Status Ecclesiastici?*

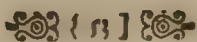
I. Episcopus Wormatiensis. II. Episcopus Spirensis. III. Episcopus Argentoracensis. IV. Episcopus Basileensis, qui postquam Basilea veterem Religionem abjuravit, Bruntruti sedem fixit Episcopalem. Episcopatus porro Metensis, Tullensis, & Virodunensis pridem Gallis celsere. Princeps Abbas Fuldenis Ord. S. Benedicti, perpetuus *Archicancellarius* Imperatricis, & Abbatibus per Germaniam & Galliam *Primus*. Principes porro Abbatum Prumiensis possessionem pridem adit Elector Trevirensis. VI. Magnus Equitum Melitenium *Prior* per Germaniam, cujus sedes Heitersheim in Brishoja. VII. Princeps Antistiti Andlaviensis in Alsatia inferiore.

2. *Qui Status Seculares?*

I. Comites Palatini Rheni, Bipontinus, & Bicofeldensis. Comitatus porro Veldentianus Simmerensis sub Electoris Palatini ditione est. Laedgravi Hassiae, quadrifariam divisi, nempe Casselanos, Darmstadianos, Rhenofeldenses Homburgenses. Hasso-Casselanus possidet 1. potenter Hassiae inferioris partem, 2. In Hassia superiore Marpurgum, aliasque Urbes. 3. Principatum Hirschfeldiae, insignem olim Abbatiam & Hasso-Darmstadianus potissimam Hassiae superioris partem obtinet cum urbe Gissa; Comitatus

item





in Cattimelibocensem superiorem, cujus Caput  
 armistadium. Hasslo-Rhenofeldensis tenet Co-  
 titatum Cattimelibocensem inferiorem; in Has-  
 verò inferiore Rottemburgum, Landgraviâ  
 pifoprottemburgensis, & Wanfridam. Wanfridensis  
 IV. Item &c. Hasslo Homburgensi subjecta est urbs  
 a vetaraburgum in Hassia superiore. III. Principes  
 xit Epiflovix, in sex ramos divisi, nempe in Dietien-  
 Tullem, Dillemburgensem, Hadamariensem, Idtfei-  
 ère. Insem, Sigehenlem, & Ufingenlem, cum Comi-  
 ti, perpius Sarbrukenfibus, Ottweileranis & Vilburgen-  
 Abbarius. Omnes hi nomen ducunt à Principatu ur-  
 Principique primaria Nassovia, suntque partim Catho-  
 prident, partim Acatolici. IV. Princeps Comita-  
 Equitus Montis Bellicardi, Duci Würtembergix sub-  
 sedes estus. V. Princeps Salmenfis, & Princeps Wal-  
 Antifififis. Comes item Hanoviensis, cujus est Ha-  
 via, ampla, munitaque Wetteravix urbs. VI.  
 omites Hazfeldenses, Ifenburgici, Leiningensis,  
 s, & Bifynenses, & Witgensteinenses Solmenfes, Wie-  
 nus anfes, Wild & Rheingravii &c. VII. U-bes Im-  
 est. Ilriales Wormatia, Spira, Fridberga, Wezlarix,  
 nempe Inhofium, & olim Argentina, aliaque Alfatiæ  
 nfes opes, nunc Gallicæ omnes ditionis. Duces quo-  
 et i. poe Sabaudix & Lotharingix Circulo huic sunt  
 affia fufcripti.

3. *Qui Circuli hujus Directores?*

Princi-  
 etia &c. Epifcopus Wormatiensis & Landgravius Has-  
 fuperio-  
 minatus  
 item  
 Caflelanus.

V.

Circulus Rhenanus inferior seu Electoralis.

1. *Qui Circuli hujus Status Ecclesiastici?*

I. Archiepiscopus & Elector Moguntinus, possidet 1. ditionem Moguntinam, 2. Strad Montanam, 3. Eilsfeldia tractum, 4. Erfordia Thuringia metropolim cum tractu anjacento Frislariam, Ameneburgum &c. in Hassia inferiori. 6. Alschaffenburgum, Gerreshemium &c. II. Archiepiscopus & Elector Trevirensis, cujus praesidium Treviros, metropolim, est Confluentia, ubi Rhena jungitur, Vesalia superior, Prunum cum Abbatia principe, Sarburgum &c. III. Archiepiscopus & Elector Colonienfis, cujus sedes Electoralis Bonna. Idem praeter alia possidet quod Westphalia Ducatum.

2. *Qui Status Seculares?*

I. Elector Palatinus, cui subest 1. Palatinus Rhenanus sive Inferior. 2. Ducatus Neuburg in Circulo Bavarico. 3. Ducatus Juliacenfis Ducatus Montanus cum Dynastia Ravenstein in Circulo Westphalico &c. II. Princeps Arbergicus, cujus Principatus urbsque Aremberg Eissalia. III. Comites Slidani, Mandertelenses, Reifferscheidentenses, & Virneburgenses, omnes item in Eissalia.

3. *Quis Circuli hujus Director, et Dux?*

Director est Elector Moguntinus, Dux vero Elector Palatinus.

VI.

Circulus Westphalicus.

1. *Qui Status & Ordines Ecclesiastici?*

I. Episcopus Monasteriensis. II. Episcopus  
Londiensis. III. Episcopus Paderbornensis. IV.  
Strasburgensis. Verdensem porro Epi-  
scoporum Suecus primùm, ac nuper Hannovera-  
jacentem; Mindensem verò Brandeburgos occupavit,  
inferioprofani utrumque juris factum in pacificatione  
c. II. Westphalica. V. Abbates Principes Corbejensis  
us præ Stabulensis. Abbas item Verdensis & Corne-  
ubi Moensis. VI. Princeps Antistita Essendientis, &  
Præ Abbatissa Burscheidensis. Princeps porro Anti-  
stita Herfordiensis Calvinoadhæret.

2. *Qui Status Seculares?*

I. Dux Juliensis. II. Dux Montensis. III.  
Dux Clivensis. Ducatum Juliensem & Duca-  
tum Montensem, cujus metropolis, Dusseldorpi-  
um, possidet Elector Palatinus; Clivensem verò  
cum Comitatu Marchiæ, & Comitatibus Ravens-  
bergen, Lingen &c. Elector Brandenburgicus.  
Westphaliæ porro Ducatus Electori Coloniaensi  
est subjectus. IV. Princeps Frisiæ Orientalis. V.  
Comites Bentheimenses, Bronchorstii, Lappien-  
Reckheimenses, Styrumii, Tecklenburgici, Ve-  
hlenses &c. Plures alios Circuli hujus Comita-  
tus possident Rex Daniæ, Luneburgici Hassi &c.  
VI. Urbes Imperiales, Colonia, Aquisgranum,  
Tremonia.

3. *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Monasteriensis & Dux Juliacensis & Clivenſi alternatim.

VII.

Circulus Franconicus.

1. *Quinam Status Ecclesiastici?*

I Episcopus Bambergensis cui & in Carinthia loca quædam subjecta sunt Episcopus Herbipolensis, qui & Dux Francia Orientalis III. Episcopus Eutladianus. Urbs Princeps est Eutladia ad Almonum amnem. IV Magister Equitum Teutonicorum, cujus sedes est Mergentheimii a Tubero amnem, postquam Equites Teuconici ex Borussia commigrare sunt compulsi.

2 *Qui Status Seculares?*

I. Marchio Byruthanus seu Culembacensis. Marchio Onoldinus sive Anspacensis. Uterq; huius Marchionatus Luthero adhæret. III. Princeps Schwarzbergensis, & Princeps Löwensteinii & sive Werthemienſis. Princeps porro Comitatus Hennebergicus inter Saxoniarum Duces est divisus, excepta Smalcaldia urbe, quæ Hassio Casselano cessione IV. Comites Castellani, Dernbacenses, Espacenses Limburgenses, Hohenloici, Reinecani, Schenbornii &c. V. Urbes Imperiales Norimberga, Francofurtum ad Moenum, Schweinfurtum, Rottenburgum ad Tubero, Weissenburgum, & Winshemium.

3 *Qui Circuli Directores?*

Episcopus Bambergensis, & Marchio Byruthanus, qui & Circuli Dux est.

VIII.

Circulus Saxonæ Superioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Electoꝛ Saxoniz (qui & Dux Circuli) & Electoꝛ Brandenburgicus.

2. *Quæ Provincia Electoꝛi Saxoniz subiecta?*

1. Saxonia propria sive Electoralis in septem Circulos, Electoralem nempe, Thuringicum, Misniensem, Lipsiensem, Nontanum, Voitiandicum & Neustadianum divisa. 2. Lusatia superior &c. Electoris sedes, Dresda ad Albim.

3. *Quid in hoc Circulo Electoꝛ Brandenburgicus possidet?*

1. Marchiam Brandenburgicam, quæ in Veterem, Novam, Mediam, & Ukeranam &c. distribuitur.

2. Pomeraniam ulteriorem, partemque citerioris cum Principatu (olim Episcopatu) Caminensi, aliisque. Electoris sedes est Berolinum ad Spreham amnem.

4. *Qui Status Ecclesiastici?*

Florescant olim in hoc Circulo Episcopatus Misnensis, Merseburgensis, Naumburgensis, Brandenburgensis, Havelbergensis, Caminensis & Lebusiensis. Abbatiz item Principes Saalfeldensis, Quedlinburgensis & Gerenrodensis &c. nunc profani omnes juris. Nam Misnensem, Merseburgensem & Naumburgensem Episcopatum cum Abbatia Saalfeldensi Saxoniz Duces; Reliquos vero Episcopatus Electoꝛ Brandenburgicus occupavit. Quedlinburg-



aliburgense & Gerontodense coenobium Abbatissia, ut vocant, Lutherana incolunt, ut plurimum alia monasteria silentio involvam.

5. *Qui reliqui Status Seculares?*

I. Saxoniae Duces, Weissenfelsenses Merseburgenses, Vinarienses, Iltenenses, & Gothani in plures ramos divisi. II. Principes Anhaltini, Dessavienses, Bernaburgenses, Coethenenses & Servestenses. III. Principes Schwarzburgici, Sondershusiani & Rudolstadtiani: Princeps item Fundanus, qui Mansfeldia Comes, Catholicus. IV. Comites Barbienses, Gleichenses, Hohensteinii, Reussenses, Schoenburgici, Stolbergenses. &c.

IX.

Circulus Saxoniae Inferioris.

1. *Qui Circuli hujus Directores?*

Archiepiscopi Magdeburgensis & Bremensis, in quorum locum successere Electores Brandenburgicus & Hannoveranus.

2. *Quae Electoris Hannoverani Provincia?*

1. Ducatus Luneburgicus. 2. Principatus Calenbergensis sive Hannoveranus, ubi Hannovera, Electoris sedes. 3. Principatus Grubenhagenensis &c. praeter Ducatum (olim Archiepiscopatum) Bremensem &c.

3. *Qui Status sive Ordines Ecclesiastici?*

Ex tot Circuli hujus Episcopatibus, Magdeburgensi nempe & Bremensi, Halberstadiano, Sverinensi, Slesvicensi, Lubecensi & Raceburgensi solus

Hilde-

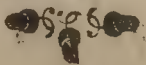
Hildesien  
ere posse  
suis post  
chiepisc  
beritadi  
tus Bre  
verano  
Ducibu  
porro  
fatis  
cant, a  
Danie

I. I  
Brunsv  
ekemb  
ces N  
Sverin  
Princi  
Sverin  
Rostoc  
burger  
Dux  
Ducat  
est di  
beça,

Abbe  
plur  
Merfe  
ani  
De  
este  
erhu  
danus  
Com  
Reu  
Hildesienfis in prallina Juris & Jurisdictionis sa-  
cra poffeffione, fideque orthodoxa adhuc perfif-  
fit, pofteaquam in pacificatione Weftphalicæ Ar-  
chiepifcopaty Magdeburgicæ cum Epifcopatu Hal-  
berftadiano Electori Brâdeburgico; Archiepifcopa-  
tus Bremenfis Sueco primùm. ac pronuper Hanno-  
verano; Epifcopatus Suerinenfis & Raceburgenfis  
Ducibus Megalopolitanis celsère. Epifcopatum  
porrò Lubecenfem Princeps Lutheranus ex Hol-  
fatiz Ducibus Gotterpianis, quem Epifcopum vo-  
cant, administrare tolet; Slefvicenfem verò Rex  
Daniae tenet.

¶ *Qui reliqui Status Seculares?*

I. Dux Guelpherbytanus, cujus eft Ducatus  
Brunsvicenfis &c. Domus item Beverana & Blan-  
ckemburgenfis ex eadem Ducum familia. II. Du-  
ces Megalopolitani, Sverinenfis & Strelitienfis.  
Sverinenfis poffidet Ducatum Megalopolitanum,  
Principatum Vandaliz, Principatum & Comitatum  
Sverinenfem, Roftochienfe Dominium cum urbe  
Roftochio; Strelitienfis vero Principatum Race-  
burgenfem & Dominium Stargardienfe &c. III.  
Dux Slefvicenfis & Dux Holfatiz. Uterque hic  
Ducatus inter Daniae Regem, Ducemque Holfatiz  
eft divifus. Urbes Imperiales Hamburgum, Lu-  
beka, Brema, Goslaria, Mithufum, & Nordhufum.



§ II.

De magna Península Scandia sive Scandinavia.

*Qua huius Europæ pars?*

Extrema Septentrionem versùs, Sueciam & Norvegiam complectens. Nos Daniam quoque adjungimus, utpote conterminam, & eidem, cui Norwegia, Domino subjectam.

S V E C I A.

1. *Qui Sueciæ Lîmites?*

Ad Septentrionem Lappiâ Norwegicâ, ad Orientum Moscoviâ. ad Austrum mari Baltico & Curlandiâ, ad Occasum Norwegia clauditur.

2. *Quæ Aquæ?*

Mare Balticum, sinusque Bothnicus & Finnicus, cum multis lacubus locisque paludosis.

3. *Quæ Aeris?*

Perfrigida; attamen, in parte præsertim Australi, ubi pauciores sunt paludes, pura, eppidoque salubris, ita ut non rarè incolæ vitam ultra centum annos producant; Pars porrò Septentrionalior ob crebras paludes insalubris est.

4. *Quæ soli fertilitas?*

Id de Europa universa generatim dicendum, regiones Boreales eò minùs esse frugiferas, quo propiùs ad Polum accedunt; contrà quòd longiùs inde recedunt, eò esse fertiliores. Superior igitur Sueciæ tractus cum ob frigoris inclementiam,

tum ob frequentes paludes sterilis admodum est. Australior verò, non obstante sex mensium peracri hyeme, tritico, pascuis, sylvis, cervis, alcibus, mustellis alpinis &c. abundat. Nec usquam aris venas opulentiores reperias.

5. *Quæ præcipua Sueciæ partes?*

1. Gothia, 2. Suecia propriè dicta, 3. Lappia Suecica, 4. Finnia. Ingria porò & Livonia ditionis hodie sunt Moscoviticæ.

6. *Quæ Regni Metropolis?*

Holmia, quæ multis è mari prominentibus scopulis cingitur.

7. *Qui Suecorum mores?*

Sunt frigoris, inedia, laboris patientes, robusti, bellicosi, imò & truculenti. Id quod maximo tuo damno experta est Germania centum abhinc annis, quando in patriæ, religionisque orthodoxæ excidium Sueci, à Germanis heterodoxis evocati, immanitate plus quàm barbarâ favère in Catholicos.

8. *Quæ regiminis forma in Suecia?*

Olim nihil gravioris momenti licebat Regi suscipere quin priùs quatuor regni ordines, nempe Ecclesiasticorum, Nobilium, Civium & Rusticorum in consilium adhiberet, quoad anno 1680. Carolo XI. suprema ab iisdem potestas est concessa; qua tamen à Caroli XII. obitu Ulrica Eleonora, Regis defuncti soror, cum Friderico Hasso Casselano, thori regnique consorte, se de-  
nuo abdicavit.

9. *Quæ*

9. *Qua ibidem Religio?*

Lutheri ubique doctrina, velut Evangelium, recepta est.

# NORWEGIA.

1. *Quæ Regni hujus termini?*

Ad Septentrionem & Occidentem Oceanus Germanicus, ad Meridiem sinus Scagensis seu Danicus, ad Ortum perpetuus montis tractus, quo à Suecia sejungitur.

2. *Quæ Aqua.*

Occidentem versus in Oceano Germanico est vortex sive Euripus omnium maximus (vulgò Mal Ström) qui naves onerarias & vicina quæque absorbet.

3. *Quæ terra indoles?*

Regio hæc ob deserta & inhospita tesqua, horridaque montium altissimorum juga partem potissimam aspera est & inculta; frugum tamen sat ferax, ubi solum culturæ patiens est. Arbores ibi prægrandes, malis navibusque fabricandis aptissimæ; æris item, magnetis, picis, pellium, ac piscium, asellorum præcipue marinorum, qui in vicino mari capiuntur, magna copia.

4. *Quæ Norwægiæ partes?*

Sex complectitur Provincias, 1. Bahusiam, quæ Suecorum est, 2. Aggerhusiam, 3. Bergensem, ubi Berga metropolis, Regii Præfecti sedes, 4. Stävängriam, 5. Nidrosiam, 6. Wardhusiam.

5. *Qui*





5. *Qui Norwegorum mores?*

Gens est rudis; in arte tamen fabrilī probē exercitata, alboris, inedia ac laboris tolerans, piscatūque & venatione ut plurimum victitans.

6. *Quæ eorundem Religio?*

Et hi Lutheri placita, tanquam dogmata Evangelica, amplectuntur.

7. *Qui, qualesque Lappones?*

Hi triplicis sunt generis. 1. Qui ad Boream sunt remotissimi; Dania Regi parent. 2. Qui ad ortum habitant, sub Moscorum sunt Imperio. 3. Reliqui quæ potiores sūnt Botchnicum versūs, Suecia Regi subunt, genus hominum barbarum, sylvestre, superstitiosum, ac beneficiis infame, qui ventos navigaturis vendere dicuntur. Equorum loco rangeros, cervis haud multū absimiles, vehiculis jungunt, seu trahis, quibus brevissimo temporis spatio maxima conficiant itinera.

## DANIA.

1. *Quæ Regni hujus confinia?*

Ad Septentrionem & Occidentem mare Germanicum, ad Orientem sinus Scagenensis, & mare Balticum, ad Austrum Holsatia.

2. *Quæ Aqua?*

Præ cæteris memorandus sinus Scagenensis [aliis Codanus, aliis Danicus,] utiam inter & Sueciam ac Dania insulas) ex quo triplex in mare Balti-

cum

cum transitus, nempe 1. per fretum Balticum minus Jutiam inter & Fioniam, 2. per fretum Balticum majus Fioniam inter & Selandiam, 3. per fretum Sundicum (inter Helsingam Scaniae & Croneburgum Selandiae urbem) tam angustum, ut tormentis utriusque incesse possint navigia, quae hic vela demittere, & constitutum à Daniae Regis portorium pendere coguntur.

3. *Quod Caeli solique ingenium?*

Aura perfrigida est; terra frumento, pascuis equis serisque abundat.

4. *Quae Daniae Provinciae?*

1. Jutia peninsula, olim Cimbrica Chersonesus
2. Selandia & Fionia Insulae majores, cum multis aliis minoribus.

5. *Quae Regni Metropolis?*

Hafnia in insula Selandia, ubi portus insignis

6. *Qui Danorum mores?*

Navigationibus etiam remotis jam olim assueti mercimoniis praecipue dant operam, ad scientiamque atque arma tractanda idonei.

7. *Quod Regimen?*

Monarchicum.

8. *Quae Religio?*

Verà Evangelii doctrinā repudiata, Lutheranae adhaerere, non paucis tamen Catholicorum caeremoniis retentis.

§ III.  
M O S C O V I A.

1. *Qui Moscoviæ fines?*

Ad Septentrionem mare habet glaciale, ad Occidentem Lappiam Norvegicam, Poloniam & Sveciam, ad Austrum Tartariam minorem, Circassiam, mare nigrum & Caspium, ad Orientem Tartariam majorem sive Asiaticam.

2. *Quæ Aqua?*

Fluvii Volga, Obius, Tanais, Dvina &c. Lacus Ladoga longus 36. latus 20. milliaria Germanica, & Lacus Onega, qui longitudine 50. latitudine 18. milliaria completi dicitur.

3. *Quæ terra indoles?*

Regio hæc spatiis ingentibus diffusa in mediterraneis ferè plana est; ad oras verò maritimas in montes assurgit altissimas, plena passim sylvis, lacubus, & majoribus fluminibus, quorum aquæ ingenti labore sumptuque, at non minore operæ pretio compendioque per fictitios alveos sive Canales jungi nuper, committique cœpere, ut inde in mare Balticum & Caspium, Pontumque Euxinum navibus liber pateat accessus. Aura potiore anni partem frigidissima est, quam ætas subinde excipit tam fervida, ut serant alicubi in eunte Junio, Julio exeunte metant. Feris sylvæ abundant. Loca deserta non pauca, in Syberia præsertim, ubi pretiosæ murium Ponticorum &

Mustelarum Scythicarum pelles, quas ut integra  
servent, bettiolas illas telis obrutis, inque nalu  
ferè directis dejiciunt ex arboribus.

4. *Quæ Moscovia partes?*

Quatur præcipuæ. 1. Russia Occidentalis,  
Russia Orientalis, 3. Tartaria Moscovitica, 4. Lap  
pia Moscovitica, quibus aliæ multæ Provincia  
nuper Succis ereptæ accessère, nempe Livonia  
Ingria, Careliæ pars, ubi mediis in aquis Sioi  
Finici ad Nievæ ostium A. 1703. ædificari cœp  
est urbs longè munitissima Petersburgum, ut ta  
ccam urbes regionesque alias Persico bello parta

5. *Quæ Metropolis?*

Moscuæ, quæ omnium Europæ urbium ampli  
sima esse perhibetur, ad Moscum amnem.

6. *Qui ipsoiarum mores?*

Gens hæc rudis omnino erat, barbara & incu  
ta, quoad Petrus I. post varias Europæ region  
peragratas bonarum artium disciplinas, cumqu  
his mores pariter cultiores politioresque has  
in terras cœpit invehere.

7. *Quæ ibidem regiminis forma?*

Imperiosa prorsus ac despotica; nam subjed  
omnes perinde habentur atque mancipia, quorum  
& bona omnia, & vita ipsa è Czari pendet arb  
trio. Neque plebeij solum, sed & optimates o  
levia sæpe delicta si non morte, fustuario cer  
mulctari solent.

8. *Quæ Moscorum Religio?*

Hic cum Græcis Schismaticis fermè conveniunt

§ IV.

POLONIÆ REGNUM.

1. *Quæ Regionēs conteminae?*

Ad Septentrionem Borussia, Curlandia & Lithuania cum Moscoviæ parte, ad Ortum itidem Moscovia, ad Occidentem Silesia, Marchia Brandenburgica & Pomerania, ad Austrum Valachia, Transylvania & Hungaria.

2. *Qui fluvii præcipui?*

Vistula Cracoviam, Varsaviam, Thorunium &c. fluens, infra Dantiscum mare subit Balticum. Corysthenes verò & Tyras in Pontum Euxinum se exonerant.

3. *Quæ Cæli affectio locique natura?*

Aër perfrigidus quidem, sed salubris. nisi quòd Lithvaniæ quibusdam locis palustribus crassior & insalubrior. Terra frumento, cera, melle, ole, pice, metallis, pecore, jumentis, feris, ac pibus omnis generis abundat.

4. *Quæ præcipuæ Regni Polonia partes?*

1. Polonia propriè dicta, 2. Magnus Lithvaniæ Ducatus, 3. Borussia regalis sive Polonica &c.

5. *Quæ Regni hujus Urbes præcipuæ?*

Cracovia regni totius, Vilna Lithvaniæ metropolis est, Varsavia Regum sedes.

6. *Qui Polonorum genius?*

Sunt fortes & animosi, atque adversùs Turcas, hosque Ecclesiæ hostes prius intrepidi, equo

Et

ut



ut plurimum merere soliti, nobilitatis avitæque libertatis apprimè tenaces &c.

7. *Quæ regiminis forma?*

Partim Monarchica, partim Aristocratica cum Democratica permista.

8. *Quæ Religio?*

Catholica; tolerantur tamen alicubi Lutherani Calvinistæ, alique Sectarii, quos *Dissidentes* vocant. Plura de Polonia discas ex annuis PP. Skargæ, Kwiſkiewicz, Gwagvino, Crantzio, Floro Polonico &c.

§ V.  
TURCIA EUROPEÆA.

1. *Quos hæc habet terminos?*

Ad Septentrionem Poloniam & Hungariam ad Ortum Pontum Euxinum; ad Austrum Mediterraneum; ad Occasum mare Adriaticum.

2. *Quæ præcipuæ ejusdem partes?*

1. Bulgaria, Bessarabia, Thracia, sive Romania Græciaque universa, quæ uno omnes nomine Romania appellatur, atque à supremo Præfecto Begerberg dicto, cujus sedes Urbs Sophia Bulgaria metropolis, administrantur. 2. Bosnia. Croatia Dalmatiæ & Servia pars. 3. Insula Creta sive Candia, centum olim urbibus frequens, & Eubo vulgò *Negroponte*, cum aliis Archipelagi insularum quarum plerisque nova hodie nomina indidit, hæc inter est insula Pathmos, sive Palmosa, ubi S. Joannes Apocalypsin scripsit.

3. *Quæ Imperatoris Turcici sedes?*

Adrianopolis primum, donec sedes regia Constantinopoli

Antinopolim (Turcæ Stambol vocant) A. 1453.  
 à Machomete II. captam, est translata.

4. *Quæ Turcarum ingenia?*

Gens hæc atrox, truculenta & barbara, ad re-  
 gnorum. bonarumque artium excidium nata, non  
 propria virtute, sed Principum Europæorum dis-  
 idis, gravissimisque Pseudochristianorum præ-  
 cipue, ipsis adeò Turcis peiorum, flagitiis ad tan-  
 tum dominationis fastigium est grassata.

5. *Quæ Turcarum Religio?*

Nefariis omnes impii Machometis superstitioni-  
 bus sunt dediti, quibus immitti Schismatici  
 Græci, Deo & Ecclesiæ rebelles, miseram servi-  
 unt servitutem.

6. *Quæ celebriores antiquæ Græciæ Provinciæ?*

1. Macedonia, ubi Thessalonica, hodie *Salonichi*  
 2. Albania sive *Arnaut*. 3. Epirus, 4. Ætolia, ubi  
 Actium promontorium, 5. Achaja, nunc *Livania*,  
 ubi olim Athenæ urbs Academia toto orbe cele-  
 berrima, mons Parnassus, aliæque antiquitatis  
 monumenta, 6. Thessalia sive *Janna*. ubi Campi  
 Pharsalici, amoenissima Tempe, mons Olympus &c.  
 Peloponnetus sive *Morea*, ubi Corinthus, Spar-  
 ta &c. fuerat.

7. *Quis Græciæ hodiernæ status?*

Nobilissima hæc regio, omni antehac discipli-  
 narum genere longè excultissima, sedes nunc est  
 ignorantia, meraque Barbaries.

8. *Quæ terræ fertilitas?*

Hæ aliæque Turcicæ ditionis Provinciæ erant

E3

olim

olim cultissimæ; rerumque omnium affluent  
fertillimæ; quæ tamen hodie ob incolarum ve  
inertiam, vel inerciam magnam partem neglect  
jacent.

## § VI. BRITANNIA.

### 1. Quis hujus situs?

Undique mari cingitur, ad Septentrionem Ca  
ledonio, ad occasum Hibernico, ad Austrum Bri  
tannico, ad ortum Germanico, ubi Batavi ma  
gnum quotannis quæstum ex hæcūm capturi  
faciunt.

### 2. Quæ Britannia divisio?

Insula hæc, omnium Europæ maxima, Angliæ  
& Scotiæ regna complectitur, & Britannia magna  
appellatur. Huic Occidentem versùs adjacet Hi  
bernia, quæ cum pluribus aliis insulis minoribus  
Britanniæ Regi subjecta est.

### 3. Qui fluvii præcipui?

In Angliæ Tamesis, Tavis in Scotiæ, ubi qua  
tuor magna æstuaria, quæ Scoti Fyrth vocant,  
in Hibernia Senus.

### 4. Quæ urbes primariae?

Angliæ Londinum, Scotiæ Edenburgum, Hi  
berniæ Dublinum.

### 5. Quæ Cæli affectio, solique natura?

In Angliæ aura humidior, crassiorque, tempe  
rata tamen. Tærra ut fertilissima, vinum tamen  
non profert. Lana, stannum, & equi Anglici præ  
reli-

reliquis c  
soli est Sc  
vend pisei  
copia. I  
act gravio  
pecoribus  
abundant

Hi q  
passim la  
defecere;  
Aded ne  
magistra  
cogitur,  
exulet n  
foedisfrag  
insuper  
casus tr  
expect

Mon  
permitt

Cat  
Europ  
mos o  
tannia  
schism  
tere p  
introdu  
hodieq

reliquis commendantur. Aërioris & cœli & soli est Scotia; unde minor frugum, maxima verò piscium, hœcū præcipuè ac Salmonum copia. In Hibernia ob crebros lacus & paludes aër gravior, minusque salubris est; prata tamen pecoribus, lacus piscibus, maximè salmonibus, abundant.

6. *Quis incolarum genius?*

Hi quamdiu religioni veræ adhaerant, miris passim laudibus efferebantur; at postquam ab ea defecere, toti pariter à se ipsis degenerarunt. Aded nempe si non unica, optima certè morum: magistra religio est orthodoxa, quæ si exularet cogitur, vera pariter virtus, honestas, politia &c. exulet necesse est. Quod si populo hujusmodi fœdisfrago veræque religionis desertori ferociores insuper animi impetus natura indidit, quid, nisi casus tragicos, turbulenta, dira, funesta quæque exspectes?

7. *Quæ regiminis forma?*

Monarchica, cum Aristocratica & Democratica permixta.

8. *Quæ ibidem Religio?*

Catholica tantopere olim floruit, ut multæ Europæ Provinciæ, ac præcipuè Germania primos orthodoxæ Fidei magistros & Apostolos Britannix debeat. At verò post horrendum illud schisma ab Hensico VIII. Ecclesiæ DEI propugnare primum, strenuo, dein hoste insensillimo introductum, merum diversarum sectarum chaos hodieque lugentes conspiciamus.

9. *Quis*

9. *Quis antiquæ Britannia Status?*

Hæc Albion primum, tum à Romanis victoribus Britannia appellata est. Præfidiis exinde Romanis ad Galliam defendendam advocatis, Britannii Anglos, Saxonum Coloniam, contra vicinorum hostium incursiones in subsidium advocârunt, à quibus strenuè primum adjuti, dein contra fidem datam patriâ pulsi, partim in extremum Galliæ angulum sedem nomenque transtulêre, partim in montes Cambriæ (Walliam hodie vocant) se recepêre, retenta in hanc usque diem antiquæ Britannia lingvâ. Britannia subinde à novis incolis Anglis Anglia vocari cœpta est.

## § VII. I T A L I A.

1. *Qui ejus termini?*

Italia, ocreæ figuram referens, Septentrionem versùs à Germania; Helvetia & Gallia Alpibus submovetur; cætera verò mediterraneo undique mari cingitur.

2. *Qui fluvii præcipui?*

Padus; quem Pœtæ Eridanum vocant, Tiberis, & Athesis.

3. *Quæ terræ fertilitas?*

Tanta, ut Europæ Paradisus appellari haud injuriâ possit; nam vinum generosum, poma optima omnis generis, sericum, resque alias uberrimè suppeditat.

4. *Quæ*



4. *Quæ Italiae divisio?*

In superiore, mediam & inferiorem dividi  
 ercommode potest. In parte superiore seu Bo-  
 eali septem sunt Ducatus, nempe Sabaudia, Pe-  
 emontium, Mons Ferratus, Ducatus Mediola-  
 ensis, Parmensis, Mutinensis & Mantuanus Tres  
 tem Republicæ, Veneta, Genuensis, & Lucensis.  
 In Italiæ medietate ditio est Summi Pontificis,  
 & magnus Hetruriæ Ducatus: in parte infriore  
 seu Australi Regnum Neapolitanum. Italiæ cir-  
 cunjacent Insulæ majores Sicilia, Sardinia, Cor-  
 ca & Melita, cum minoribus quibusdam.

5. *Quæ urbs Italiæ primaria?*

Roma, Imperii primùm profani, imò & vete-  
 ris orbis universi caput; inde verò Imperii Eccle-  
 siastici, non per veterem duntaxat, sed novum  
 insuper orbem quaquaversus dilatati metropolis,  
 summiq; Pontificis & Christi in terris Vicarii  
 sedes.

6. *Quæ Religio?*

Sola hic religio Catholica sedem fixit stabi-  
 lem, nullis unquam inferorū machinis evertendā.

7. *Qui Italorum mores?*

Perspicaci sagacique sunt ingenio, ac rerum  
 omnium capaci. Dicuntur tamen altuti, subdoli,  
 gloriæ, vindictæ & pecuniæ tenaces non minùs  
 quàm appetentes, ac medium quodammodo te-  
 nere Hispanicam inter gravitatem & levitatem  
 Gallicam.

8. *Quæ priscæ Italiæ divisio?*

Pars Italiæ superior, ubi Pedemontium, Mediolanum, Parma &c. Gallia *Cisalpina* sive *Togata* vocabatur. Versus Dominium Venetum erat Gallia *Transpadana*; *Cispadana* autem versus agrum Florentinum. Omnis hic Italiæ superioris tractus post Longobardorum irruptionem Longobardia dicta est. In media Italia erat Hetruria sive Tuscia, Græcis *Tyrrenia*, hodiernis *Italis* Toscana. Campania Romana, cujus caput Roma, majorem Latii antiqui partem continet, ubi olim Latini, Sabini, Rutuli, Volsci &c. Ducatus Spoletanus *Umbria*, Marchia Anconitana Picenum nominabatur. In Italia inferiore erat 1. Samnium, ubi hodie Beneventum. 2. Campania felix, ubi Neapolis. Capua, Nola &c. 3. *Græcia magna*, Apuliam & Calabriam, quæ inferior regni Neapolitani pars est, complectebatur. In antiqua Calabria erat urbs Tarentum. Hodierna Calabria Siciliam versus protenditur.

§ VIII.

GALLIA.

1. *Qui Regni hujus limites?*

A Septentrionibus mari Britannico (nautæ *Canalem*, Galli *la Manche* sive manicam vocant) parteque Belgii; ad occasum Oceano Atlantico; à Meridie montibus Pyrenæis, quibus ab Hispania sejungitur, & mari Mediterraneo; ab Ortu Sabaudia, Comitatu Burgundiz, Lotharingâ & parte Belgii terminatur.

2. *Qui*

2. *Qui celebriores Galliae fluvii?*

Sequana, Ligeris, Garumna, & Rhodanus.

3. *Qui Calis solique affectio?*

Soli temperies salubris; solum oppidum fecundum, praecipue in Provincia versus mare Mediterraneum. Vina Campana & Burgundica passim commendantur.

4. *Quae Galliae divisio?*

Duodecim complectitur Provincias, quarum tres, Insula nempe Francia, Provincia Aureliana, & Lugdunensis medietullum ferme obtinent. Tres ad Septentrionem recedunt, Britannia nimirum, Normania & Picardia. Tres Orientem spectant, nempe Delphinatus, Burgundia & Campania. Tres tandem, Provincia videlicet, Occitania & Aquitania Austrum versus, mari Mediterraneo & Hispaniae adjacent.

5. *Quae Galliae Metropolis?*

Lutetia sive Parisii ad Sequanam.

6. *Quis Gallorum genius?*

Sunt festivi, comes, affabiles, ad res gerendas non minus, quam excogitandas prompti & expediti, variis in artibus, ac scientiis probe exercitati; sui tamen, rerumque suarum immodici aestimatores leves, instabiles, novarum semper rerum atque elegantiarum in vestitu praesertim, architecti, quibus aliarum nationum, oculos fascinant, & loculos emungunt.

7. *Quae ibidem Regiminis forma?*

Monarchica.

8. *Quae*

8. *Quæ Religio?*

Catholica, nisi quod hæresis Janseniana, Vaticanis licet fulminibus toties percussa, totoque orbe reliquo exulare iussa, in Gallia asylum magno identidem molimine quaritet, inventura haud dubie, nisi Regis Christianissimi, totque virorum, purpurâ, insulis, togâ, sagoque, virtute item & doctrinâ omnigenâ conspicuorum zelus & invicta constantia totis viribus obniteretur.

9. *Quæ Galliæ antiquæ divisio?*

Generatim dividebatur in Galliam Cisalpinam, & Transalpinam. Cisalpina complectebatur maximam Italiæ Borealis partem, ubi Insubres agrum Mediolanensem, Ligures Genuensem, Taurini Pedemontium &c. incoluere, Gallia Transalpina in Comatam & Braccatam; Comata rursus in Belgicam, Celticam & Aquitanicam dispartiebatur. Gallia Belgica hodie pars est Belgii & Germaniæ. In hac Ubii circa Coloniam, Vangiones circa Wormatiam, Tribocci circa Argentoratum &c. confedere. Gallia Celtica agrum Lugdunensem, & Parisiensem, Britanniam, Normanniam &c. Aquitania vero Vasconiam, Occitaniam, Agrum Aurelianensem &c. complectebatur. Gallia Braccata sive Narbonensis *Provincia* propriè dictam, & Delphinatum &c. complexa, appellabatur Provincia Romanorum, quia hi inde initium fecere Galliæ sub Imperium suum redigendæ.

# Hispania & Lusitania. HISPANIA.

## 1. Qui Hispania limites?

A Septentrione Oceanum respicit Cantabrium; ab ortu æstivo montes Pyrenæos; à meridie & ortu hyberno mare Mediterraneum; ab occasu Lusitaniam & Oceanum Atlanticum.

## 2. Qui præcipui Hispaniæ fluvii?

Iberus & Bætis, sive *Guadalquivir* Tagus item Durius & Añas, sive *Quadiana*, qui tres etiam Lusitaniam rigant.

## 3. Quæ Cæli soliquæ natura?

Ær, in partibus præcipuè Australibus præferendus interdiu, noctu frigidiusculus, ac penetrantis cujusdam, stomachoquæ adversantis acrimoniæ Unde hic, perinde atque in Italiæ locis quibusdam, periculosum perhibent, apertis fenestris noctu somnum capere. Solum admodum fertile est, longè fertilius futurum, si diligentius excoleretur.

## 4. Quæ Hispaniæ divisio?

Ex pluribus constat regnis ac Provinciis. In ipso ferè ineditullio regna sunt Castellæ veteris ac novæ, cum regno Legionis: Gallæcia, Asturia & Biscaya, sive Cantabria versùs oram Oceani Septentrionalem ab occasu in ortum procurrunt. Montibus Pyrenæis adjacent Navarra, Aragonia. & Catalonia: mari verò Mediterraneo regna Valentis, Murciæ, Granatæ & Andalusis.



5. *Quæ Hispaniæ Metropolis?*

Madritum in Castris nova, ubi sedes regia.

6. *Qui genti huic mores?*

Hispani profundo reconditoque sunt ingenio, severiorum magis disciplinarum, quàm artium liberalium cultores; circumspecti, auctoritatis, gravitatis, secretique apprimè tenaces; quoque in deliberationibus & consultationibus tardiores, cò in rebus semel decretis sunt constantiores. Ac licèt à labore rusticano & opificiis ut plurimum abhorreant, virtutis tamen bellicæ, præsertim Caroli V. & Philippi II temporibus eximia prorsus dedère specimina, laborum quorumvis patientissimi.

7. *Quæ regiminis forma?*

Monarchica.

8. *Quæ Religio?*

Nonnisi Catholica, quam cum Rex re & nomine *Catholicus*, tum rerum hæreticarum quasi-tores ita sartam adhuc testamque conservarunt; ut nulli hæreticorum sedem illic stabilem spero in hanc usque diem licuerit.

9. *Quæ antiqua Hispaniæ divisio & appellatio.*

Hæc Hesperia quoque ultima (quo nomine ab Italia *Hesperia* simpliciter vocari solita, discernebatur) Iberia item & Celtiberia appellata, atque in Hispaniam citeriorem & ulteriorem divisa est. *Citerior*, sive Tarraconensis, dimidia erat Hispaniæ pars, quæ Romæ fuerat vicinior; *ulterior* verò Lusitaniam & Bæticam, ubi hodie Andal-

alusiæ & Granatæ regna, complectebatur. Trans  
retum Herculeum Mauritania erat Tingitana,  
Hispanicæ tunc ditionis. In Celtiberia eminebat  
urbs Numantia, post diutinam obsidionem à Sci-  
pione tandem deleta.

# LUSITANIA.

live

## PORTUGALLIA.

### 1. *Qui Regni hujus termini?*

A Septentrione & Oriente Hispaniæ contermi-  
na est: ab occasu & Meridie Oceano Atlantico  
alluitur.

### 2. *Qui fluvii?*

Præcipuus est Tagus, ad cujus ostium urbs est  
Ulyssipo, Lusitaniæ metropolis sedesque regia.

### 3. *Quæ terræ incolæ?*

Solis calorem venti, à mari identidem spi-  
rantes, mitigant; hinc Cœli temperie ac fertili-  
tate Lusitania Hispaniam superat, vino, oleo, ar-  
borum fructibus, pascuis, sale &c. dives.

### 4. *Quæ regni divisio?*

Complectitur Lusitaniam live Portugalliam  
propriè dictam, & Algarbiam.

### 5. *Qui Lusitanorum mores?*

Sunt frugales & ad rem suam attentî; libera-  
les nihilominus erga egenos, Deoque dicatos ho-  
mines; in templis exornandis piè prodigi, religi-  
one in Deum Deique Matrem nulli secundi; sci-  
entibus item, mercimoniis & armis clari,

6 *Quæ ibidem religio floret?*

Sola Catholica, perinde atque in Hispania.

7. *Quo nomine præsci Romani regionem hanc appellabant?*

Pars hæc erat Hispaniæ ulterioris, Provincia Lusitanica nuncupata.

HUNGARIÆ REGNUM.

1. *Quis Hungariæ situs atque divisio?*

Ad Septentrionem montibus Carpatiis à Polonia, Silesia & Moravia sejungitur; ad ortum Transylvaniæ & Valachiæ; ad Austrum Sclavonia & Serviæ; ad occalum Austriæ & Styriæ continetur; dividiturque in Superiorem & Transdanubianam Septentrionem versùs, & in inferiorem seu Cisdanubianam meridiem versùs. Buda Regni totius caput, regiaque olim sedes erat. Superioris Hungariæ metropolis est Posonium. Regnum porro istud, quod fortissimum Christianæ Reipublicæ contra Turcas propugnaculum semper fuerat, Domus Austriaca jure hæreditario possidet.

2. *Quod soli, incolarumque ingenium?*

Terra, licet rerum omnium cop. à ad delicias usque abundet; longè tamen uberiores ferret fruges, si diligentius excoleretur. Præ cæteris commendantur boves, vinum & aurum Hungaricum. Incolæ magnis sunt animis, audaces, intrepidi, ad bella gerenda prompti, libertatis amantes &c.

3. *Quæ*

3. *Quæ Religio?*

Jam inde à S. Stephani Regis pariter & Apostoli Hungariæ temporibus Religio Catholica semper floruit, donec Lutheri & Calvinii &c. sectatores noxia errorum suorum zizania hic quoque spargerent, dum inter Ferdinandum I. & Joannem Zápolya Reges pro regno decertaretur, sed posteaquam Regnum hoc universum jugo Turcico jam penitus est exemptum, spes pariter effulget, fore, ut Religio avita in antiquissimam suam possessionem postliminio restituatur. Plura habes Opusculo quarto.

C A P U T IX.

Octo minores Europæ partes.

§ I.

De quatuor minoribus partibus, seu Regionibus, Galliam inter & Imperium Germanicum interjectis, Belgio nempe, Lotharingia, Helvetia & Sahaudia.

B E L G I U M.

1. *Quis Regionis hujus Status?*

Hæc & urbium magnificentia, & frequentia pagorum, & negotiandi opportunitate, pluribusque aliis prærogativis, totius Europæ regio florentissima merito censebatur, eo præsertim tempore, quo uni parebat Domino universa. At post

plurimum Provinciarum ab Religione orthodoxe  
Rageque Catholico defectionem, accedentibus  
insuper Gallorum irruptionibus & continuis pro  
pè belli calamitatibus de pristino illo splendore  
haud parum perdidisse visa est.

1. *Quæ Belgii hodiernæ partitionis?*

Dividitur in Belgium Austriacum, Gallicum &  
Foederatum, sive in Belgium Catholicum & Aca  
tholicum.

3. *Quæ Belgii Catholici Provincia?*

Ex his Domus Austriaca possidet partem potissimum  
simam quatuor Ducatum Brabantiae, Limburgi  
Geldriae superioris & Luxemburgi, ac Flandriae  
Comitatus: partem item Comitatus Hannoniae  
Comitatum Namurcensem, Marchionatum Antverpiensem,  
& Dominium Mechliniense. Gallicae vero ditionis sunt Artesiae  
Comitatus cum partibus Brabantiae, Flandriae, Hannoniae, & Luxemburgi.

4. *Quæ federati seu Aacatholici Belgii Provincia?*

Hæ septem, quæ vulgò *Hollandia* appellari solent, nempe duo Comitatus, Hollandiae & Zelandiae: quatuor Dominia, Frisense, Groningense, Transilalanum & Ultrajectense, cum Geldria inferiore, quò Zutphaniae quoque Comitatus pertinet.

5. *Qui Belgarum mores?*

Gallo-Belgae Gallis uti lingua habituque, ita & moribus propius accedunt. Flandro-Belgae vero, à Flandria, nobilissima Belgii Provincia appellatur.

pellatur.



Germanis magis sunt moribus, utpote  
 eri, candidi, perhumani, gravi, industrii, fru-  
 s, labori à teneris assueti, ingeniosi, & ad o-  
 s scientias & artes idonei non minùs quàm  
 editi. Præcipuam tamen operam dant faci-  
 e mercaturæ, cum ob maris viciniam, tum  
 & Ac majorû fluminû alveorûq; facilitiorû frequetiâ.

6. *Quæ Belgii urbes præcipuæ?*

Brabantia Bruxellæ, Lovanium, Antverpia,  
 hlinia &c. in Flandria Gandavum, Bruga, O-  
 burg, Ipræ, Novoportus, Tornacum, Menena &c.  
 Fannonia Montes, Athum &c. Limburgum  
 is, Luxemburgum, Chiniacum, Namurcum.  
 m Aroloregium, Ruremunda &c. quæ pluresque a-  
 Galie urbes omnino insignes Austriacæ Domui sunt  
 actæ. Galli porro Atrebatum, Cameracum,  
 Luxem, Gravelinam, Isules &c. Batavi verò  
 terodæmum, Rotterodanum &c. occupârunt

LOTHARINGIA.

*Quæ, qualisque hæc Regio?*

Regni Austrasiæ pars olim erat. Hodie in ge-  
 os Ducatus, Lotharingiæ nempe pressius sum-  
 & Ducatum Barensem dividitur, estque ma-  
 rum Heroum patria. Et quamvis montosa  
 c saltuosa, frumento tamen, viad, & pecori-  
 ue, &c. abundat. Urbs Princeps est Nancejum,  
 lgeæ velis sedes. Incolæ Gallicè ut plurimum lo-  
 eia apertur. Ad Lotharingiam quoque pertinebant  
 nobilissimi Episcopatus Metensis, Tullensis,

& Virodunensis, quæ Galliarum Rex Henricus II. anno 1552. ab Imperio Germanico avulsit, Jurisdictione tamen Ecclesiastica penes Archiepiscopum Electorem Trevirensē in hanc usque diem remanens. Hic Ducatus Lotharingæ & Barri seculo 18. cessante Imperio Galliarum, atq; Stanislaus Leszczyński Regi Poloniarum coepit parere.

## HELVETIA.

### 1. *Quæ regionis hujus natura & constitutio?*

Tota ferè montibus veluti nativis propugnaculis obvallatur, ac in tredecim territoria, seu *Cantones* distinguitur, è quibus Lucerna, Uri, Schwytzia, Subsylvania sive Underwaldia, Tugium, Friburgum, Solodorum cum parte Glaronæ, & Appenzellæ, cum Vallesia item universa, pluribusque aliis urbibus ac locis foederatis in avita sepe per religione persistere immobiles: Tigurini verò, Berna, Basilea, & Schaphusia cum parte Grævonenſium & Abbatiscellanorum &c. Zwingliani infamem illum fidei orthodoxæ desertorem Transfugam secutæ, priscæ progenitorum suorum religione abjuratâ, novitiæ sectæ adhæserunt.

### 2. *Quæ terra & incolarum indoles?*

Terra lætis undique pascuis viret; unde in alba ex pecuaria permagnum capiunt quæstum. Quamvis porro Helvetiorum orthodoxorum inde Canonica, Christi que Vicario defendendo jam olim fervor fuerit & constantia, inde patet, quod Julius II. anno 1512. Helvetios Pontificiæ dignitate Propugnatores & Defensores; ac Leo X. ann. 1517.

*Vallesæ Defensores* appellare non dubitaverit.  
 veterum quoque fidelitas, sinceritas, tempe-  
 rantia, industriosa sedulitas, ac virtus præsertim  
 publica passim celebratur ab Historicis. Regimen  
 ubi Aristocraticum, alibi Democraticum est.

## SABAUDIA.

*Quid de hac generatim dicendum ?*

Sabaudia Ducatui ab Astro Pademontium à  
 septentrione lacus Lemanus, ab occasu Gallia, ab  
 Vallesia est contermina. Aura ob crebros  
 ntes, perpetua rigentes glacie, frigidior est;  
 tio tamen populosa, nec infœcunda. Incolæ  
 modum industrii sunt & laboriosi. Monticula  
 dicto passim solo patrio, Æginæis mercibus di-  
 gendis regionatim lucellum quærunt.

## § II.

Quatuor reliquæ Europæ partes, Poloni-  
 am inter & Turciam Europæam, nempe,  
 Transylvania, Valachia, Moldavia,  
 & Tartaria minor.

## TRANSYLVANIA.

*Quid de Principatu hoc strictim commemorandum.*  
 Hungariæ jam olim adjuncta erat, dein propri-  
 paruit Principibus. Nunc annis amplius tri-  
 nata Domui subest Austriacæ. Terra, utot mon-  
 bus, sylvisque impedita, frugum tamen feracis-  
 sima

lima est, cùmque vicina Valachia & Moldavia  
lim Dacia vocabatur. Incolæ in tres potissim  
classes distribuuntur, in Ungaros nempe, Sici  
five *Siculicales*, & Germanos origine Saxo  
quos inter plures aliæ nationes, sætæque divi  
degunt.

## VALACHIA & MOLDAVIA

*Quid de gemina hisce Principatibus car-  
sun dicendum?*

Utraque hæc regio suos habet Principes (H  
spodaros vocant) Sultano vectigales. Terra, me  
tosa licet ac sylvestris, frumento tamen, vino,  
quis generosis, armentis & pecore abundat.  
colarum plerique Græcorum schismaticorum  
roribus impliciti, aut pecuariam faciunt, aut ag  
cultura dant operam, cætera bellicosi, rerum n  
vandarum cupidi, dubiæ sublestatque fidei.

## TARTARIA MINOR.

*1. Quæ hæc Regio?*

Olim Chersonesus Taurica, hodie Tartaria-Cr  
ma & Pracopensis dicitur, quam Scythæ pr  
mum, dein Tartari, ex Asia profecti, tenuere. Prin  
cipem seu Chanum suum, qui ex Kirai semper fa  
milias est, ipsi quidem eligunt; sed rata omnini  
hamenda à Sultano electio. Ea porro lege Tur  
eis sunt subjecti, ut Sultanus vel Vezirium, a  
bella proficiscentem, cum delecta militum manu  
comitari cogantur, non alio numerato stipendio,  
nisi quod ex præda sibi viadicant.

2. *Quis Tartarorum genius?*

Domos plerique non incolunt, sed parva con-  
struunt tuguria, in acumen festigiata, quæ carris  
composita cum uxoribus, liberis & pecoribus secum  
ducunt, ubi lubet, circumferunt, & obviis quibusque ab-  
sumptis, aliò commigrant, gens hominum bar-  
bara, belliosa & rapto vivere assueta.

C A P U T X.

Mappa Geographica Asiæ.

1. *Quis Asia situs?*

Nobis Europæ ad Orientem, partemque po-  
tissimam sub zona temperata Boreali sita est, at-  
que à Septentrione Oriente & Meridie vastissi-  
mo cingitur Oceano; Occasum versùs mari ru-  
ro ab Africa, mari verò Mediterraneo & Ponto  
Euxino &c. ab Europa seceruitur.

2. *Quæ Asiæ affectio?*

Aura ad Septentriones perfrigida, in medio  
temperata, Austrum versùs præfervida est.

3. *Qua terra indoles?*

Septentrionem versùs, ubi Tartaria magna sita,  
terra vasta & horrida, magnamque partem nobis  
incognita est. Regiones verò mediterraneæ uti  
Persia, India, China, &c. serico, aromatis, fru-  
ctibus, gemmis, margaritis, auro argentoque a-  
bundant.

4. *Qui Asiaticorum genius?*

Variis pro vario regionum situ. Nam zonæ



torridæ secolæ Africanis similiores sunt, hoc est, inconstantes, vehementes, vafri & astuti &c. languidiores contra ac hebetiores, qui ad Boream recedunt. Quibus verò mitius clima obtigit, hi mitiore pariter sunt indole; molles tamen ut plurimum, delicati & voluptatibus dediti, præsertim postquam orthodoxa religio, optima, ut alias monuimus, morum magistra, inde exulare cœpit.

5. *Quæ igitur ibidem religio?*

Superstitio. Mahometana instar luis epidemicæ totam fermè Asiam infecit. Sunt tamen ibi & Ethnici & Judæi, & Christiani non pauci: qui postremi in varias iterum sectas ab ère.

6. *Quæ Asiæ præ reliquis mundi partibus prærogativa?*

1. Hic prima generis humani incunabula, nostrorumque progenitorum & Patriarcharum patria, ex qua deductæ in omnem terrarum orbem colonix. 2. Hic tres illæ Monarchiæ longè potentissimæ, Assyriorum, Persarum & Græcorum floruere. 3. Hic artes pleræque omnes scientiæque inventæ. 4. Hic Theatrum erat, ubi ludens in orbe terrarum Dei Sapientia tot tamque admiranda mundo dedit spectacula. 5. Hic terra illa divinitus promissa, lacte & melle fluens, ubi ipse Dei Filius natus & educatus annosque amplius triginta cum hominibus versatus est. 6. Inde orta Deipara, cœli terræque Regina, Prophetæ sanctissimi, Christi Apostoli, primi illi legis Evangelicæ ac Fidei orthodoxæ præcones & Doctores.

7. Hic

7. Hic Bo  
manib  
gvine, M  
florulis, p  
pagines i  
universu

Olim  
rectius  
cum, M  
Insulas.

Turce  
Mogol,  
Tartarie

Sex  
Armen  
steriore

1.  
Ha  
Græci  
antiqu  
instar,  
ab Or

7. Hic Ecclesiæ novalis Christi que vinea, divinis manibus plantata. Dei Hominis sudore ac sanguine, Martyrumque cruore irrigata, lætissime floruit, primitiasque tulit cælo acceptissimas, propagines inde suas ac germina emissura per orbem universum &c.

7. *Quæ Asia divisio?*

Olim in Asiam majorem & minorem, hodie rectius divideris in Imperium Turcicum, Persicum, Mogolicum, Tartaricum & Sinicum, atque Insulas Asiaticas.

8. *Qui potentissimi Asiæ Monarchæ?*

Turcarum Imperator, Rex Persarum, Magnus Mogol, & Imperator Sinensis, cui magna quoque Tartariæ majoris pars subiecta est.

§ I.

Turciæ Asiatica.

*Quasnam complectitur Provincias?*

Sex: Anatoliam, Syriam, Arabiam, Georgiam, Armeniam, & Diarbecchiam. Tres priores cis, posteriores trans Euphratem sitæ sunt.

I. ANATOLIA.

1. *Quod regioni huic nomen? Quis situs?*

Hæc, quod Europæis ad Orientem posita sit, à Græcis Anatolia ab *Oriens*, ab Italis *Lexante*, ab antiquis Romanis Asia minor dicta, Peninsulæ instar, à Septentrione Ponto Euxino, Euphrate ab Oriente, à Meridie mari Mediterraneo, sive

Lycia & Pamphilio, ab Occidente Archipelago, Hellesponto, Propontide & Bosphoro Thracio terminatur.

2. *Quæ terræ indoles?*

Regio hæc & Cœli clementiâ, & soli ubertate, & urbium frequentiâ, & victoriis, quas tum Græci à Persis, tum Romani à Mithridate aliisque reportarunt, longè clarissima, hodie à Barbaria neglecta, peneque deserta jacet.

3. *Quæ divisio?*

Turcæ hodie dividunt in 4. Provincias, nempe 1. in *Anatoliam* propriè dictam, quæ occidentem & mare Ægeum versùs olim Bithyniam, Paphlagoniam, Mysiam, Phrygiam, Lydiam, Æoliam, Joniam, Cariam, partemque Galatiæ complectebatur. 2. In *Amasiam*, Septentrionem Pontumq; Euxinum versùs, ubi olim regnum Ponti & Cappadociæ cum parte Galatiæ. 3. In *Caramaniam*, versùs Austrum & mare Mediterraneum, ubi aliàs Lycia, Pamphylia, & Cilicia &c. 4. In *Ataduliam*, versùs Orientem & flumen Euphratem, quæ Armeniam minorem antiquam continet. Huc quoque pertinent Insulæ Cyprus, Rhodus &c.

4. *Quæ celebriores hic olim urbes numerabantur.*

In Bithynia Nicæa, Chalcedon &c. in Jonia Ephesus, Smyrna &c. in Cilicia Tarsus: in Lydia Thyatira: in Phrygia minore Troja urbs longè decantatissima: ad Hellespontum sive fretum Callipolitanum Abydos, eque regione Sestos, arces munitissima, quas vulgo *Dardanellas majores* vocant,

cant; nam Dardanellæ minores in Græcia ad fauces sinus Corinthiaci utrumque litus communiunt.

## II. SYRIA.

### 1. *Quid de hac memorandum?*

Syriam five Sortiam Turcæ dividunt in tres Provincias five Præfecturas, Alepensem, Tripolitana. & Damascenam, quarum singulæ à Bassa, five Præfecto Turcico administrantur. Alepensis continet Syriæ antiquæ partem Borealem, cujus caput Alepum, urbs ampla & commerciis florentissima. Tripolitana partem Phœnicia & Cælesyriæ complectitur. Urbs princeps est Tripolis ad mare Mediterraneum, ubi portus per commodus. Damascenæ Præfecturæ caput est Damascus celebre emporium ad Libani montis radices. Ad Præfecturam hanc pertinet Palæstina, cujus, uti & Syriæ solum longè fertilissimum meliorem passim culturam desiderat, idque vel ob Turcarum aversitiam, vel incolarum desidiam.

### 2. *Ubinam Pentapolis, ac mare mortuum?*

Pentapolis regio olim amœnissima Palæstinam inter & Arabiam, à quinque urbibus, Sodoma, Gomorrha, Adama, Seboim, & Segor appellata, deflagrationis illius horrendæ reliquias longè tristissimas hodieque ostentat; universus quippe terræ illius tractus aspectu horrendus ac summè sterilis poma profert in speciem pulcherrima, sed quæ manibus contrectata, in cineres abeunt. Ibi-dem lacus est, continuum fumum & sulphur, quasi

quasi reliquias funesti illius incendii exhalans, à bitumine, Asphaltites dictus, tetri omnino ac pestilentis odoris; unde nec pisces ibi, nec suetae aquis volucre. Vocatur & *Mare Mortuum*, cum quoddam odor ejus gravissimus omnibus vitâ præditis, adverteretur, tum quoddam ob lentum ac spissum bitumen nec aurâ, nec ventis moveri unquam possit.

3. *Quid porro de Palaestina seu terra sancta memorandum restat?*

Hæc à Chananæis primùm, hisque Dei monitu exterminatis, à populo Israëlítico incolebatur. Terminus ejus à Septentrione mons Libanus, ab occasu mare Syriacum (quod & Sidonium & Phœnicium dicitur) à Meridie Arabia petraea, ab ortu Arabia deserta. Quadrifariam dividebatur 1. in Judæam, 2. in Samariam, 3. in Galilæam. 4. in Peræam. In Judæa tribus Juda, Benjamin, Simeon & Dan: in Galilæa Aser, Nephthali, Zabulon & Issachar: in Samaria Ephraim cum dimidia tribu Manasse: in Peræa trans Jordanem, ubi & Iturea & Trachonitidis regio, Ruben & Gad cum reliqua Manassis tribu confedère. Terræ sanctæ metropolis, regnique olim Judaici sedes erat Hierosolyma, toto terrarum orbe nominatissima, hodie solo ferè nomine & Christi sepulchro celebris.

### III. A R A B I A.

1. *Quid de regione hac paucis dicendum?*

Arabia triplex est, petraea, deserta & felix, ubi  
varii



varii Principes (Emiros vocant) dominantur, quorum plerique Turcis, ceteri Persis sunt vassal-  
gales. Per Arabiam petream, majori ex parte ste-  
rilom, arenosam ac sole torridam, populus Israe-  
liticus, Moyse ductore, ex Aegypto in Palaestinam  
longo viarum circuitu est profectus. Mons ibi  
Sinai & Horeb, uterque Dei cum Moyse alloquio  
insignis. Arabia deserta, Judæis Cedar, maximā  
sui partem plana est: at sterilis pariter & aren-  
sa, ideoque *deserta*. Arabia felix, ubi regnum Sa-  
bæ fuisse traditur, auro, gemmis, balsamo, thure,  
myrrha, aromatis & fabis, vulgo Caffæ abundat.  
Inter urbes præcipuas est Mecha, Machometis pa-  
trix, & Medina, ubi Pseudoprophetæ tumulus.  
Urbs utraque summa Machometanorum, caterva-  
tim illuc confluentium superstitione frequentatur.

2. *Quis Arabum genus, quæve calis affectio?*

Calor ibi maximus; quem tamen rores matu-  
tini nonnihil mitigant: hinc itinera noctu pera-  
guntur. Incolæ cum armentorum gregibus pa-  
lca vagi pererrant, & Scytharum more habitant  
sub tentoriis, quoad pabulum suppetit; quo ab-  
sumpto aliò commigrant, iatrociniisque fiantimos  
infestant. Qui urbes incolunt, paulò humanio-  
res sunt, mercaturæ ut plurimum dediti, Macho-  
metis tamen erroribus omnes impliciti.

#### IV. GEORGIA.

*Ubinam sita hæc regio?*

Pontum Euxinum, & Mare Caspium interjacet,  
inque

inque plures distribuitur Provincias, quas inter Georgia propriè dicta sive Gurgistan, ubi olim Iberia : Colchis item Argonautarū expeditione celebris, quæ Mengrelia hodie vocatur, atq; in tres iterum dividitur Principatus. Terra, frugifera aliquin, parū excolitur, ac partim Turcis, partim Persis vectigalis est. Religio Christiana quidem, sed erroribus plurimis inquinata.

## V. ARMENIA sive TURCOMANIA.

*Quænam hæc Regio?*

Potissimam Armeniæ majoris partem completur. Hic eminet mons Ararat, in cujus præalto vertice Arca Ndé; cessante terrarum eluvione consedisse perhibetur. Multi quoque in Armenia hac supersunt Catholici; quos tamen hæretici, Eutychiani potissimum & Monothelicæ, Machometani item & Hebræi junctis viribus omnino exterminare nituntur.

## VI. DIARBECHIA.

*Quæ hodie Regionis hujus facies?*

Veteris Assyriæ partem, Mesopotamiam, Babyloniam & Chaldæam complectitur, regio olim amœnissima & deliciis plena; hodie tamen cum ob colonorum socordiam, tum ob continuas Arabum grassationes horrida & inculta, uti regio-

nes pleraque omnes Turcico imperio subiectæ. In tractu porro illo, ubi Euphrates & Tigris confluunt, Paradisus fuisse traditur; cujus tamen, uti & veteris Babylonis, Ninives, Ediffæ, Ur, Haran, turris Babel &c. vix rudera exstant.

## § II.

Reliquæ Asiæ partes.

### P E R S I A.

1. *Qui Regni hujus termini?*

Ad ortum Indus, ad occasum Tigris amnis, ad Boream mare Caspium & fluvius Oxus, ad Austrum Oceanus Indicus & finos Persicus.

2. *Quæ divisio?*

Quinque olim partes præcipuas complectebatur, nempe 1. Ariam ad Ortum sive Indiam versus, 2. Sogdianam maximè ad Septentrionem versùs Scythiam, 3. Parthiam itidem ad Septentrionem juxta mare Caspium, 4. Media ad Occasum versùs Armeniam & Assyriam, 5. Persidem ad Austrum versùs sinum Persicum, ad cujus fauces Armuzia urbs quondam munitissima cum portu insigni, Lusitanici tunc Juris sita erat; quæ tamen, uti & plura alia anno 1622. Anglorum, Machometanis magis, quàm Catholicis faventium, consilio & operâ Lusitanis fuit erepta, & Christiani nominis est hostibus tradita. Summatim Provinciæ erant septendecim, quibus omnibus nova pridem nomina fuere imposita. Urbes

præ-

præcipue fuere Perſopolis, ab Alexandro Magni ſcorta hortatu in cineres redacta, Ecbatana Perſia Regum ſedes æſtiva, & Suſa ſedes hyberna Hoſiæni regni Perſici metropolis ſedesque regi eſt Aſpahanum.

3. *Quod ſoli & incolarum ingenium?*

Fluvii in regno hoc ampliffimo perpauci, iique in plures deducti rivos, ad agros nimio ſolis æſtu torridos & exſuccos humectandos. Provincie Boreales temperatiores ſunt ac fertiliores Australes contrà præfervidæ; quædam etiam deſertæ, arenosæ, ac ſteriles. Incolæ mercatura potiſſimum ſe dedunt, longèque erga externos humaniores ſunt, quàm Turcæ. Ab his tamen ob diverſam Alcorani, in cujus verba utrique jurant expoſitionem plurimum diſcrepant, acerbis que idcirco odii ſe mutuò proſequentur.

## I N D I A.

1. *Quæ India diviſio?*

India à flumine Iado nomen trahens, quadriſariam dividi poteſt. 1. in Indiam Indum inter & Gangem Septentrionem verſus. ubi magni Mogolis Imperium. de quo in Opusculo IV. meminimus. 2. in Peninſulam intra Gangem Ortum verſus. 4. in Indiam Inſulanam.

2. *Quid de Peninſula intra Gangem memorandum?*

Peninſula hæc plurima complectitur regna, in quibus Luſitani ante annos amplius ducentos

urbes

Magnas urbes locaque alia non pauca Ecclesie Christi, Regisque Lusitanici imperio subdicere. At posteaquam Batavi longo post tempore Lusitanos pluribus in locis antiqua sua possessione exuerunt, non Lusitanicæ solùm, sed Christianæ quoque res in Oriente plurimum accisæ fuerunt: Quæ tamen, Archiepiscopi & Proregis sedes sex munitissimis castellis portuque insigni instructa, in Lusitanorum adhuc potestate est, ubi & S. Francisci Xaverii Indiarum Apostoli sanctitate & miraculis toto terrarum orbe celebratissimè corpus ab anno 1552. in hanc usque diem incorruptum visitur, trecentis lampadibus ad ejus tumultum jugiter ardentibus.

3. *Quæ regna nominatiora Peninsula intra Gangem complectitur?*

1. Ad Septentrionem Regnum Ayæ & Peguicæ, 2. ad Austrum Siamum & Malacam, olim *Auream Chersonesum* dictam, 3. ad Ortum Tunchinum & Cochinchinam cum pluribus aliis regnis.

4. *Quæ insule celebriores in Oceano I dico?*

1. Maldivæ infra oram Malabariam longo tractu ab Aquilone in Austrum porrectæ, & in tredecim series distinctæ. 2. Ceylanus à regione oræ Persicæ & Coromandelæ Lusitanici primum juris, dein à Batavis occupata. 3. Sumatra, Borneum ex Asiæ insulis maxima, & Java infra Peninsulam extra Gangem. 4. Molucæ in magnas & parvas divisæ. 5. Philippinæ Sinam inter & Molucas, & Mariæ Annæ inter Oceanum Orientalem



lem & mare Pacificum, quarum illæ à Philippo II. Rege, istæ à Maria Anna Regina Hispania nomen duxere. His adjungimus insulas Japonicas, quæ ultra Sinam Orientem versùs porrectæ uni subsunt Monarchæ.

*5. Quæ Indiæ fertilitas ?*

Saccharo, oryzâ, gossipio, serico, aromatis omnium generis; margaritis item gemmisque pretiosissimis, auro & argento &c. obundat. Sed vix ulquam gentium plantam, arboremve æquè utilem reperiatis atque illam, quæ nucs (*cocos vocant*) humani propè capitis magnitudine passim profert: namque & cibum, & potum, & vestitum & quidquid ferè ad supellectilem vel nauticam, vel domesticam necessarium est, sola suppeditat.

*6 Quid verò de religione dicendum restat?*

Jam inde à magni Indiarum Apostoli Xaverii adventu homines illic innumeri ab Etchnica & Machometana superstitione ad veri Numinis cultum fuere adducti. At postquam hæretici Europæi in has quoque terras, quo Catholici dudum antè immensis sanè sumptibus, laboribus, periculisque aditum sibi aperuere, pedem intrulerunt, vera inde religio, fides, pietas &c. passim abire in exilium compulsæ est irreparabili tot millium animarum exitio. In Japonia certè res Christiana tantopere floruit, ut primitivam illam Ecclesiâ in extremum hunc orbis angulum commigrasse crederes. Verùm Hollandi falsis suis criminationibus, calumniis, obrectationibus

Japo-

Japonum  
multis  
cidatis, &  
Japoni Jap  
landis, ut  
se esse pa  
regnum  
est conc

TA

Ampli  
scovia &  
& Sinâ,  
tarico te  
vix nom  
thia cite  
extra Im  
Seres fui  
etieris, in  
cameloru  
gulæ lau

Ab O  
& Sinen  
ptention  
quingent

Japonum Monarcham eò tandem impulère, ut multis Christianorum millibus immanissimè trucidatis, & Christum, & ipsum adèd nomen *Christiani* Japonià universà proscripserit. Solis Hollandis, utpote qui non *Christianos*, sed *Hollandos* se esse palàm disertèque profitentur, aditus in regnum hoc, quò per calcatum pergunt Christum, est concessus.

## TARTARIA MAGNA.

*Quid de hac memorandum ?*

Amplissima hæc Asiæ pars ad Occasum Moscoviâ & mari Caspio, ad Austrum Perhâ, Indiâ & Sinâ, ad Ortum & Septentrionem, mari Tartarico terminatur, dividiturque in partes plures vix nomine Europæis notas. Hîc vetus illa Scythia citerior, sive intra Imaum, & ulterior sive extra Imaum montem, Serica item, populique Seres fuisse perhibentur. Tartari moribus sunt effæris, incultis & barbaris. Carnes equorum & camelorum semicrudas cum lacte equino inter gulæ lautitias numerant.

## S. I. N. A.

*Quinam Imperii hujus termini ?*

Ab Oriente & meridie Oceanus Orientalis, qui & Sinensis à Sinis dictus ; ab Occasu Indiæ, à Septentrione Tartaria magna, à qua muro illo, ad quingentas fermè leucas porrecto, sejungitur,

Regio hæc tum rebus cæteris, tum præcipuè serico tantopere abundat, ut hæc plerique omnes vestiri soleant. Herba *Thei*, & vasa fictilia, quæ *porcelani* vocant, ex Sinis allata, præ cæteris commendantur. Potentissimi vastillimique hujus Imperii metropolis ac sedes regia Pechinum est, qua ampliorem frequentioreque urbem Orbis non habet.

## C A P U T . XL

### Mappa Geographica Africae.

#### 1. Quis Africa situs ?

Maxima hæc orbis terrarum Península exiguo isthmo Asiae conjungitur, atque ad Septentrionem mari mediterraneo, ad Occum Erythreo & Indico, ad Occidentem & Austrum Oceano Atlantico & Æthiopico cingitur. Figura ejus in mappa Geographica accedit ac cordis similitudinem, cujus pars superior zonæ temperatæ Boreali, medietas zonæ torridæ, pars inferior zonæ temperatæ Australi subjacet.

#### 2. Quæ præcipua Africae flumina ?

1. Nilus, qui à Meridie in Septentrionem per Abyssiniam, Nubiam & Ægyptum procurrens mare subit Mediterraneum. 2. Niger, qui ab Ortum Occasum versùs Nigritiam bisariam secans, in mare Atlanticum pluribus ostiis irrupit.

#### 3. Quæ Africae magnitudo ?

Si terræ spatium metiare, triplo ferè major est Europâ; at si habitatorum numerum supputes, du-

duplo for-  
sima illu-  
areis ite-  
torrentur  
genere in  
terrim c  
ma soli  
sive boni  
possit.

4.  
Quam  
que indo-  
innem hu-  
alia profl-  
ra viguit  
Machom  
& corru-  
in-mque  
tant in  
&c. Chri-  
tores.  
eaque fin-  
vo; reliq-  
5.  
1. Tu-  
potissim  
est. 2.  
Abyssinia  
tapa.

duplo fortè minor censei poterit. Nam vastissima illic terrarum spatia aut inculta jacent, aut a quædam ænienis sterilibus obducuntur, aut nimio solis æstu torrentur, aut multiplici animalium noxiorum genere infestantur. Alicubi tamen, in locis præsertim maritimis & ubi irrigua sunt flumina, mira soli fertilitas: ut proinde quidquid Africa sive boni, sive mali producit, *prodigium* dici possit.

4. *Quæ Afrorum indoles & Religio?*

Quamdiu religio vera, quæ efferas etiam atque indomitas gentes mansuefacit, atque ad omnem humanitatem informat, in Africa floruit, ha prorsus vitæ morumque disciplina & cultura viguit. At postquam & hæretica impietas & Machometana superstitio animos inficere cœpit & corrumpere, mox ad ingenium Afri pristinamque rediit barbariem. Hodie Machometani in Barbaria præcipuè & Ægypto, in Abyssinia &c. Christiani, alibi etiam idolorum degunt cultores. Ii porò, qui Ægyptum, Barbariam, locaque finitima incolunt, albo, seu potius sulflavos; reliqui nigro sunt colore.

5. *Quinam in Africa rerum potiuntur?*

1. Turcarum Imperator, cui Ægyptus paret potissimaque Barbariæ pars vètigalis & obnoxia est. 2. Rex Fessæ & Marochii. 3. Abyssinæ sive Abyssiniæ Imperator. 4. Imperator Monomopapæ.

6. *Quæ Africa divisio?*

Nos in superiorem live Borealem, & inferiorem live Australem dividimus. Alii aliter partuntur.

§ I.

Superior Africa pars.

1. *Quot regiones hæc complectitur?*

Sex: 1. Barbariam, 2. Ægyptum, 3. Biledulgeridiam, 4. Zaaram sive desertum, 5. Nigritiam 6. Guineam.

2. *Ubinam Barbaria sita est?*

Partem potissimam mari Med terraneo circumjacet è regione Europæ. Regnum Fessanum & Maroccanum, ubi olim Mauritania Tingitana erat, juxta Oceanum Atlanticum, versùs fretum Herculeum porrigitur. Inde tres sequuntur Reges publicæ, Algeriana, Tunetana, & Tripolitana, famosi piratarum receptacula. In tractu Algeriano olim Numidia, & in hac urbes Hippon (hodie *Bona*) & Tagaste erant, illa Episcopatu, hæc natalibus S. Augustini clara. Haud procul urbe Tunesi Carthago stetit, urbs quondam nominatissima Romaque æmula; cujus tamen nonnisi rudera quædam exstant. Extrema Barbariæ pars, Ægyptum versùs, est Barcana regio, ubi olim Lybia exterior, Cyrenaica & Marmarica.

3. *Quid de Ægypto memoratu dignum occurrit?*

Ægyptus dividitur in inferiorem, mediam & superiorem.



superiorem, quæ hodie *Said*, olim Thebais dicta est, tot Virorum Sanctissimorum nutritrix. Ac licet terra pluviis raro aut nunquam irrigetur; annua tamen inundatione Nili, qui sub æstivum solstitium intumescere incipit, mirum quantum fecundatur. Regionis caput Cairus est, urbs totius Africæ amplissima. Inde haud procul absunt Pyramides miræ altitudinis. Alexandria porro, ob Alexandro M. ad oram maris Mediterranei exædificata, de pristino illo splendore plurimum deperdidit. Viscebatur inde turris Pharos, mundi miraculum.

4. *Quid de Biledulgeridia, Zaara, Nigritia & Guinea memorandum?*

1. Biledulgeridia à dactylis, quibus abundat, nomen tragens, Barbariæ contermina est, longissimoque tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum protenditur. 2. Zaara, ubi olim Lybia interior, leones, tigrides, struthiones, variaque monstra alit, quibus homines indigenæ haud multum absimiles. 3. Nigritiam Niger amnis peinde ac Nilus Ægyptum inundare dicitur, ac fecundare. Incolæ Hispanis ac Lusitanis plurima vendunt mancipia, quæ deinde in Americam transvecta, multis magnisque laboribus exercentur. 4. Guinea auro, ebore, rebusque aliis abundat; quo circa ab Europæis plurimum frequentatur, præsertim ab Anglis, Batavis, Danis & Brandenburgis, qui littoribus illis, *Oræ* præsertim *Aureæ*, ob aureas arenas sic nuncupatæ, plures arces munitissimas imposuere.

§ II.

Pars Africæ Inferior sive Æthiopia.

1. *Quo, qualesque regiones hæc continet?*

Idem sex, nempe Nubiam, Abyssiniam & Zaanguebariam quæ olim Æthiopia superior seu interior appellabantur: regna item Congi & Monomotapæ cum Casreria, quæ Æthiopia inferior seu exterior nuncupabantur.

2. *Quid de his omnibus summam dicendum?*

1. Nubia infra Ægyptum sita, rigatur Nilo & Nubiâ amne, aliisque camelos optimos. 3. Abyssinia sive Æthiopia propriè dicta, Abyssinorum Imperatori parèt; multæ tamen provinciæ ab Imperio hoc, olim amplissimo, fuere avulsæ 3. Zaanguebaria Regio perampla, à Casreria per longum tractum littoralis versus mare Arabicum protensa Lusitani Mosambicum, pluraque alia loca obtinent. 4. Regnum Congi quod fluvius Zairus cum aliis amnibus minoribus rigat fecundatque. 5. Monomotapæ Imperium amplissimum, auri argenti que ferax. 6. Casreria, postrema Africæ pars ab Oriente, Meridie & Occidente Æthiopico undique Oceano cingitur, ubi promontorium bonæ spei maxime ad Austrum procurrens.

§ III.

Africæ Insulæ.

*Quæ celebriores Africæ Insulæ?*

1. Canariæ sive fortunatæ, in Oceano Atlantico Hispaniæ

Hispania  
ner f, u  
tillimus.  
quæ & C  
Oceano  
in Nigr  
gascaria  
Est ex  
in mari  
f. rillim  
tas pro  
Equitibu

Ma  
1.  
Sub  
Ad  
Atlantic  
to & m  
pæ ad  
dentalis  
3  
1. C  
Amazo  
Grandi  
4.  
Terra  
ram om

Hispaniæ Regi subjectæ, quas inter eminet Teneriffa, ubi Picus omnium ut ajunt, montium altissimus. 2. Hesperides sive promontorii viridis, quæ & Gorgones sive Gorgades dictæ, itidem in Oceano Atlantico è regione promontorii viridis in Nigritia. Subsunt Regi Lusitaniæ. 3. Madagascaria sive S. Laurentii in Oceano Æthiopico.

Est ex præcipuis totius orbis Insulis 4. Melita in mari Mediterraneo Siciliam inter & Tripolim, fortissimum Italiæ adversus Turcas & Mauros piratas propugnaculum. Hanc Carolus V. ann. 1530 Equitibus Melitenensibus cessit.

## C A P U T XII.

### Mappa Geographica Americæ.

1. *Quanam sub Zona sita est America?*

Sub Torrida, & duabus temperatis.

2. *Quis ejusdem situs?*

Ad Aquilonem Oceano Glaciali, ad Ortum Atlantico, ad Occasum Pacifico, ad Austrum fretto & mari Magellanico cingitur. Nobis Europæ ad Occidentem sita est: unde & India Occidentalis appellatur.

3. *Quinam præcipui America fluvii?*

1. Canada, sive fluvius S. Laurenti. 2. Fluvius Amazonum. 3. Fluvius Argenteus. 4. Fluvius Grandis.

4. *Ecquod terræ & incolarum ingenium?*

Terra pro vario situ cœlique positu alicubi re-  
tam omnium feracissima; sterilis alibi & infecunda

cunda est. Incolæ, tamen si ad res proprio Marte & arte invenundas minùs sint prompti & expediti; aliorum tamen opera artificiosissima eximulim nôrunt imitari. Ante Europæorum in has terras adventum vivebant ferarum ritu: at nunc iis in locis, quæ Catholici *Missionarii* lustrarunt, informâruntque, vitam ducunt admodum honestam.

5. *Quæ ibidem Religio?*

Olim mera hic erat barbaries, summa rerum omnium ignoratio, & immensum fœdissimarum superstitionum chaos. At postquam Hispaniæ, Galliæ & Lusitaniæ Reges religiosissimi, provincias illas, recens detestas, & Ecclesiæ Christi in primis, & suo subdicere imperio, Religio ubique Catholica florere, majorque in dies cepit incrementa. Atque hinc agnoscere licet miram DEI, Ecclesiam suam nunquam deferentis, providentiam: quippe jam inde à tempore illo, quo apostatarum omnium coryphæus Lucifer in lateribus Aquilonis sive extremo Europæ angulo per Lutherum aliosque *missarios* veræ Fidei lumen omnino extinctum ibat, Deus in Asia, Africa & America ad extremum nempe Orientem, Meridiem & Occidentem per tot *Missionarios*, virosque Apostolicos multas hominum myriades puri sincerique Evangelii luce collustravit.

6. *Quæ America divisio?*

Dividitur generatim in duas prægrandes Peninsulas, tenui isthmo Panamam inter & Portum  
Pul.

Pulchrum  
America  
ad Austrum  
Peruana

1. Ca  
rum est  
dam, N  
regnum  
duabus  
præstant

1. Eu  
Insula  
cæ, qu  
Sublun  
insulas  
majores  
dum fr  
Anglis  
du long  
Austrum  
perhibe

1. T

Pulchrum connexas. Quæ ad Boream procurrit America Septentrionalis sive Mexicana; quæ verò ad Austrum porrigitur, America Australis sive Peruana appellatur.

§ I.

America Borealis.

1. *Quasnam regiones complectitur?*

1. Canadam sive novam Franciam, quæ Gallorum est. 2, Virginiam, quæ Anglorum. 3. Floridam, Novum Mexicum & Novam Hispaniam sive regnum Mexicanum, quæ Hispanorum sunt, & duabus prioribus fertilitate, divitiis &c. longè præstant.

2. *Quæ Insulæ Americæ Borealis?*

1. Europæ maximè vicinæ sunt Azores, quæ & Insulæ accipitrum ob horum copiam, & Flandricæ, quòd à Flandris inventæ sunt, appellantur. Subsunt Regi Lusitanæ, & ab aliis inter Africæ insulas numerantur. 2. Insulæ Lucajæ. 3. Antillæ majores & minores. Harum pleræque sunt admodum frugiferæ, & partim Hispanis, partim Gallis, Anglis & Batavis &c. subjectæ. 4. Californiam, tractu longissimo propè novum Mexicum à Borea in Austrum porrectum, nonnulli Peninsulam esse perhibent.

§ II.

America Australis.

1. *Quæ ejusdem regiones præcipuæ?*

1. Terra Firma sive Castellæ Aurea, 2. Paragwaya.



quaya sive Paraquaria, 3. Terra Magellanica, 4. Chile, & 5. Perua sive regnum Peruanum, Hispanica sunt ditionis; 6. Brasilia vero Lusitanica.

2. *Quanam has inter regiones principatū tenent?*

Regnum Peruanum rebus omnibus affluens, plurimisq; & auri & argenti fodinis dives in monte præsertim Potosio, ubi venæ argenti in exhaustæ.

## C A P U T XIII.

### De Regionibus incognitis.

1. *Quot sunt hujusmodi regiones?*

1. Arcticæ sive Boreales, quæ Polo Arctico. 2. Antarcticæ sive Australes, quæ Polo Antartico circumjacent. Vocantur *incognitæ*, quia perpauca de iis explorata habemus.

2. *Quæ regiones incognitæ ad Polum Arcticum?*

1. Spizberga seu *Montes acuti* inter Novam Zemblam ad ortum: & Groenlandiam ad occasum, 2. Nova Zembla, Moscoviæ septentrionali ferè adjacet, à qua freto Vagatio dirimitur. 3. Jesonis Regio, ultra Japoniam, Septentrionem versùs excurrit. 4. Gronia sive Groenlandia ultra Europam & Americam Borealem porrigitur. 5. Islandia Insula Norwegiam & Groenlandiam interjacet. Hanc veterem illam Thulem nonnulli autumant. Est ibi Hecla mons ignivomus.

3. *Quales hæc regiones?*

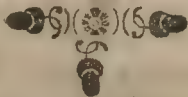
Perfrigidæ admodum. Quæ ipsa causa est, quòd minùs adhuc sunt cognitæ; cum ob vehemens frigus & glaciem adiri vix possint. Hol-  
landi

landi quidem aliquot abhinc annis Spizbergam  
 uique & Novam Zemblam penetrârunt; sed com-  
 morari diutius haud poterant. Ob nives perpe-  
 tuas urfi ibi aliæque bestię albescunt. Balenas  
 ad Spizbergam magno numero mari innatantes  
 Batavi ætate capiunt. Indigenæ asperis & in-  
 cultis sunt moribus, atque dololatriæ ut pluri-  
 mum dediti.

4. *Quæ regiones inognite ad Polū Antarcticū?*

1. Nova Guinea infra Asiam ortum versùs sita  
 est 2. Carpentaria versùs Polum Antarcticū lon-  
 gius excurrit. 3. Insulæ Salomonis Novam Gui-  
 neam & Americam Australem intejacent. 4.  
 Quiri Regio seu Terra Australis Spiritûs Sancti  
 infra Insulas Salomonis, & 5. infra illam Nova  
 Zelandia Polum versùs protenditur. 6. Nova  
 Hollandia, rerum omniū egentissima, infra In-  
 sulas Asiaticas & Novam Guineam occasum ver-  
 sùs sita est. 7. Ignium Regio insula amplissima  
 est, frerum Magellanicum inter & Mæreum sive  
 S. Vincentii. 8. Diemeni Regio infra No-  
 vam Hollandiam, Polum versùs  
 porrigitur &c.

F I N I S.



IN-



# I N D E X

## Capitum hujus Opusculi

### P A R S I.

#### De Globo.

<i>Caput</i> I. De Globo ejusq; partibus generatim pag. 3.	
II. De Æquatore Zodiaco, Ecliptica	6.
III. De Meridiano	7.
IV. De Horizonte	9.
V. De Tropicis	10.
VI. De Circulis Polaribus	11.
VII. De quatuor mundi Cardinibus sive plagis	11.
VIII. De longitudine & latitudine locorum	12.
IX. De Zonis.	14.
X. De diversis anni temporibus in diversis Zonis,	15.
XI. De Climatis.	16.
XII. De diversis effectibus cursûs Solaris	17.
XIII. De usu Globi,	20

### P A R S II.

#### De mappis seu chartis Geographicis.

<i>Caput</i> I. De Planisphærio terrestri,	22.
II. De mappis Geographicis generatim	23.
	III.

	III. De variis mensuris Geographicis	- 26.
	IV. De variis vocabulis Geographicis	- 28.
	V. De Globi terraquei divisione	- 31.
	VI. Divisio aquarum,	- 32.
	VII. Mappa Geographica Europæ	- 35.
	VIII. De 9. majoribus Europæ partibus	39.
§.	De mappa Geographica Imperii Germanici	39
	Circulus Austriacus 43. Bavaricus 47. Sve-	
	vicus 49. Rhenanus Superior 52. Rhen-	
	inferior sive Electoralis 54. Westphalicus 55.	
	Franconicus 56. Saxonix superioris	57.
	Saxonix inferioris	- 58.
¶	II. De magna Peninsula Scandinavia	60.
	Suecia 60. Norvegia 61. Dania	63.
§	III. Moscovia 65. IV. Polonia Regnum	67.
	V. Turcia Europæa 68. VI. Britannia	70.
	VII. Italia 72. VIII. Gallia 74. IX. Hi-	
	spania 77. Lusitania 79. Hungariæ Regnū	80
	Caput IX. Octo minores Europæ partes	81.
§	De 4. Regionibus Galliam inter & Imperi-	
	um Germanicum &c.	- 81.
	Belgium 81. Lotharingia 83. Helvetia	84.
	Sabaudia	- 85.
§	II. Quatuor reliquæ Europæ partes Poloniam	
	inter & Turciam Europæam	- 85.
	Transylvania 85. Valachia & Moldavia	86.
	Tartaria minor	- 86.
	Caput X. Mappa Geographica Asiæ	- 87.
§	I. Turcia Asiatica 89. Anatolia 98. Syria	91.
	Arabia 92. Georgia	- 93.
	Ar.	



Armenia sive Turcomania	-	-	94
Diarbechia	-	-	94
§ Reliquæ Asiæ partes	95.	Persia 95.	India 96.
Tartaria magna	99.	Sina	99.
Caput XI. Mappa Geographica Africæ	-	-	100.
§ I. Africæ pars superior	-	-	102.
§ II. Africæ pars inferior, sive Æthiopia	-	-	104.
§ III. Africæ Insulæ	-	-	104.
Caput XII. Mappa Geographica Americæ	-	-	105.
§ I. America Borealis	-	-	107.
§ II. America Australis	-	-	107.
Caput XIII. De Regionibus incognitis	-	-	108.

Omnia ad Majorem DEI  
Gloriam.





*Handwritten text, possibly a title or signature, in a cursive script. The text is written on a single line and appears to be "Książka dla D. m."*

*Handwritten text, possibly a date or location, in a cursive script. The text is written on a single line and appears to be "1717" and "die".*

Biblioteka Jagiellońska



stdr0022058

